ПРАЛЕТАРЫІ ЎСІХ КРАІН, ЯДНАЙЦЕСЯ!

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАЎЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННІКАЎ БССР.

№ 76 (1610) | Аўторак, 26 верасня 1961 года | Цана 4 кап.

Сёння ў сталіцы рэспублікі Мінску пачынае сваю работу XXV з'езд Камуністычнай партыі Беларусі.

ШЧЫРАЕ ПРЫВІТАННЕ ДЭЛЕГАТАМ З'ЕЗДА!

Міне яшчэ дзесяць-дваццаць год... Якой будзе наша сталіца, наша рэспубліка? Праект Праграмы КПСС адкрывае шляхі ў блізкае камуністычнае заўтра. Пра гэта думае дэлегат XXV з'езда Кампартыі Беларусі токар рамонтна-механічнага цэха Мінскага завода запасных частак Віктар Васільевіч Каровушкін.

Фота С. Чырэшкіна.

СВЕТЛЫ ЛЁС

КОЖНЫ НАРОД, як і кожны чалавек, мае свой лёс, свае шляхі ў гісторыі. У дні знамянальных падзей у жыцці народа чалавеку прыгадваюцца гэтыя шляхі, ён з асаблівым пачуццём думае аб гісторыі сваёй краіны, успамінае пражытае, аддаецца марам аб будучыні.

Набліжаецца XXII з'езд КПСС. А сёння ў Мінску пачынае сваю работу XXV з'езд Кампартыі Беларусі. У святле гэтых падзей радасна бачыць маладое аблічча нашай рэспублікі, радасна ўсведамляць, які вялікі і слаўны шлях прайшла яна.

Гэты шлях вымяраецца не гадамі, бо гадоў мінула не так і шмат, а сапраўды гіганцкімі зрухамі ў эканоміцы, культуры, у свядомасці людзей.

Шлях ад цемры да святла. Шлях ад страшэннай адсталасці да прагрэсу.

Чым ты была, Беларусь мая родная, —
Хіба ж не бачылі нашыя вочы?
Вечна абдзёртая, вечна галодная,
Сонца не ведала, а толькі ночы...

У гэтых купалаўскіх радках — мінулае нашага краю. Шматвяковае, шматпакутнае мінулае. І «свае» і чужыя эксплуататары прыгняталі працоўных, рабавалі беларускую зямлю. Народ паўставаў, народ змагаўся. Але свабоду ён здабыў толькі тады, калі даверыў свой лёс партыі камуністаў, ленінскай партыі. Яна — авангард, яна — мудры кіраўнік.

Праз нечуваныя выпрабаванні прайшла Савецкая краіна, і гэтыя выпрабаванні пацвердзілі вялікую сілу партыйнага кіраўніцтва, неадольнасць народа, на чале якога стаіць такая партыя.

Цяжкія гады грамадзянскай вайны, калі маладой Савецкай краіне даводзілася адбівацца ад шматлікіх полчышчаў інтэрвентаў і ўнутранай контррэвалюцыі. Індустрыялізацыя краіны. Калектывізацыя сельскай гаспадаркі. Здзяйсненне культурнай рэвалюцыі. Высока і ўсюды, з краю ў край, узнімаліся рыштаванні сацыялізма... А потым — нямецка-фашысцкае нашэсце. Пасляваеннае аднаўленне народнай гаспадаркі...

Усё гэта — вялікія этапы вялікіх перамог, і на ўсіх гэтых этапах народ ішоў за роднай партыяй.

Сёння Савецкая краіна — перадавая дзяржава з магутнай індустрыяй і калектыўнай сельскай гаспадаркай. Сёння Савецкая краіна — светач сацыялістычнай культуры, у якой увасоблены самыя высакародныя, самыя светлыя і гуманныя ідэалы, блізкія і дарагія ўсяму прагрэсіўнаму чалавецтву.

Сацыялістычная культура — неацэнны здабытак усіх братніх народаў, з'яднаных у непарушнай сям'і — Савецкім Саюзе. Вялікі ўклад у развіццё сацыялістычнай культуры ўнёс і ўносіць беларускі народ. Беларуская літаратура, беларускае мастацтва дасягнулі значных поспехаў. Беларусь сёння — гэта рэспубліка школ, інстытутаў, палацаў культуры, навуковых устаноў, рэспубліка, дзе квітнее прафесіянальная і народная мастацкая творчасць. Ва ўсе куткі неабсяжнай савецкай зямлі і на прасторы многіх краін свету ідуць сёння дужыя беларускія аўтамабілі і трактары. І поруч з імі далёка ў свет ідзе беларуская песня. Яны горда нясуць славу свайго працавітага народа, веліч нашых поспехаў у будаўніцтве новага жыцця.

Гэтыя поспехі велізарныя, заўтра яны будуць яшчэ большыя. XXV з'езд Кампартыі Беларусі прадэманструе волю камуністаў і ўсіх працоўных рэспублікі заваёўваць новыя і новыя рубяжы камуністычнага будаўніцтва. Мы ведаем, якія вялікія задачы стаяць перад намі. Мы ведаем, што ў развіцці эканомікі і культуры рэспублікі ёсць яшчэ шмат і недахопаў. Пад кіраўніцтвам Кампартыі Беларусі — аднаго з баявых і надзейных атрадаў Камуністычнай партыі Савецкага Саюза — беларускі народ упэўнена будзе ісці да новых вышынь, перамагаючы недахопы і цяжкасці, памнажаючы свае дасягненні.

Праект новай Праграмы КПСС, які знаходзіць гарачае ўсенароднае адабрэнне, адкрывае грандыёзныя перспектывы далейшага росквіту народнай гаспадаркі і культуры ўсіх савецкіх рэспублік, у тым ліку і Беларусі. Гэта праграма камунізма, праграма стварэння ў нашай краіне самага справядлівага, самага высакароднага грамадскага ладу.

У цяперашні час, у перыяд разгорнутага будаўніцтва камунізма, ствараюцца яшчэ больш дабратворныя ўмовы для ўсебаковага росквіту савецкай многанацыянальнай культуры. Культурнае развіццё ў гэты перыяд з'явіцца завяршаючым этапам вялікай культурнай рэвалюцыі.

Ад культурнага росту насельніцтва, як аб гэтым гаворыцца ў праекце Праграмы КПСС, у велізарнай ступені залежыць уздым прадукцыйных сіл, прагрэс тэхнікі і арганізацыя вытворчасці, павышэнне грамадскай актыўнасці працоўных, развіццё дэмакратычных асноў самакіравання, камуністычная перабудова быту.

Са старонак праекта Праграмы КПСС паўстае веліч камуністычнай культуры:

«Культура камунізма, якая ўвабрала ў сябе і развівае ўсё лепшае, што было створана сусветнай культурай, — новая, вышэйшая ступень у культурным развіцці чалавецтва. Яна ўвасобіць у сабе ўсю мнагастайнасць і багацце духоўнага жыцця грамадства, высокую ідэйнасць і гуманізм новага свету. Гэта будзе культура бяскласавага грамадства, агульнанародная, агульначалавечая».

У дружнай сям'і савецкіх народаў стварае гэтую культуру і беларускі народ. Ён самааддана працуе на заводах, фабрыках, у калгасах і саўгасах. Ён няспынна вылучае з свайго асяроддзя таленавітых вучоных і пісьменнікаў, мастакоў, музыкантаў, артыстаў. Ён будуе гіганты сямігодкі і тэатры, клубы і дзіцячыя сады, пракладвае дарогі і асушае балоты.

Цудоўная яго ява, ясная яго будучыня. Шчаслівы лёс беларускага народа. Лёс, які навекі знітаваны з лёсам братніх савецкіх народаў.

І ў гэтыя дні натхнёнага ўздыму і ўсенароднага энтузіязму кожны работнік беларускай культуры, радуючыся за светлы лёс свайго народа, дае народу і сабе зарок яшчэ больш натхнёна і страсна служыць камуністычнай справе, аддаваць усе свае сілы, увесь запал сэрца будаўніцтву камунізма — усталяванню на зямлі Міру, Працы, Свабоды, Роўнасці і Шчасця ўсіх народаў.

Алесь ЗВОНАК

МЫ, ПАРТЫЯ, З ТАБОЙ

Тваім агнём нязгасным свет асвечан,
Твой голас родзіць водгулле наўсцяж!
Усёю сілай мыслі чалавечай,
Усёй гарачай сілай пачуцця,
Сваім сумленнем, сэрцам і душой
Мы, Партыя, з табой!

Цвярдзей наш горды поступ год ад году,
Ясней наш зрок, спрытней работа рук!
Ты плоць і кроў, душа і мозг народа,
Зара надзей, жыцця нястрымны рух!
Паклічаш ты на свята ці на бой —
Мы, Партыя, з табой!

Праграмай шчасця годнасць чалавека
Ты да вышынь нязнаных узняла.
Мы йдзём — і ў твар нам вее вецер веку
Струменнем чыстым сонца і цяпла.
У працы, ў шчасці, ў радасці жывой
Мы, Партыя, з табой!

Пакуль святло лье сонца з небасхілу,
Пакуль сінее неба над зямлёй,
Не разамкнуць ніякім чорным сілам
Табой з'яднаны непахісны строй.
Нас асяняе сцяг высокі твой, —
Мы, Партыя, з табой!

Няма на свеце справы больш пачэснай,
Як спраўдзіць мары светлыя твае,
Праграма шчасця й міру! Ты, як песня,
З якою люд на бітву паўстае.
І нібы гром грукоча над зямлёй:
Мы, Партыя, з табой!

КАМУНІСТЫ

Георгій ПАПОЎ

Камуністы...

Я напісаў гэтае слова — і перад вачыма паўсталі знаёмыя твары. Твары людзей, якія беражліва захоўваюць ля сэрца тоненькія чырвоныя кніжачкі.

Памятаю, у маленстве нас, хлапчукоў, пасылалі «славіць хрыста», гэта значыць — хадзіць з дому ў дом і спяваць малітву, сэнс якой ніхто з нас не разумеў.

Аднойчы мой старэйшы брат, камуніст, удзельнік грамадзянскай вайны, сказаў:

— Праспявай «Інтэрнацыянал» — гэта куды лепш!

«Інтэрнацыянала» я тады не ведаў і праспяваць яго, зразумела, не змог. Але з таго часу пачаў глядзець на камуністаў, як на людзей, якія не прызнаюць бога.

Пазней, калі пайшоў вучыцца, я даведаўся, што гэта праўда, але яшчэ не ўся праўда. Камуністы — гэта людзі, якія ўстанавілі новую ўладу, перадалі заводы рабочым, а зямлю — сялянам, адкрылі для нас, дзяцей, школы. Значыць, яны хочуць, каб усім, хто працуе, добра жылося на зямлі.

Я інакш глянуў і на старэйшага брата, бо праз яго, камуніста, і сябе адчуў далучаным да вялікай арміі пераўтваральнікаў жыцця.

Потым праз колькі год пачалася вайна, доўгая і жорсткая, самая жорсткая з усіх войнаў, якія толькі ведала гісторыя. Спачатку мы адступалі, а потым з боем бралі свае ж — савецкія — гарады, вёскі, вышыні.

У дні адступлення абстаноўка на фронце мянялася амаль кожную гадзіну. Памятаю, аднойчы нас, камуністаў і камсамольцаў, сабраў камісар. Справа была ноччу дзесьці на паўдарозе паміж Ржэвам і Старыцаю.

— Гранаты ёсць? Патроны? Так... Старыца ўжо занята немцамі. Пойдзем у абход. Так... Задача ясная? Камуністы і камсамольцы павінны даваць прыклад...

І камуністы давалі прыклад.

Ля вёскі Краснова, што пад Калініным, быў цяжка паранены камбат. У радах чырвонаармейцаў наступіла замяшанне. І тады наперад вырваўся Валодзя Лявіцкі, камуніст, ураджэнец вёскі Дукора, што на Міншчыне.

Праз тыдзень, калі Валодзя Лявіцкі адным з першых у дывізіі быў узнагароджан медалем «За адвагу», мы сядзелі з ім у цеснай зямлянцы, у двухстах метрах ад пярэдняга краю, і вялі сяброўскую гутарку. Мне хацелася даведацца аб падрабязнасцях подзвігу. А ён, грэючы рукі ля печкі, раптам загаварыў пра Дукору, што засталася ў тыле ворага.

— Маці ў мяне там... Цяжка ёй цяпер, горка... Як думаеш, га?

Камуністы...

Яны цэментавалі нашу армію, падтрымлівалі і ўзнімалі яе баявы дух. На фронце партыя траціла сотні і тысячы сваіх сыноў — і тады на іх месца станавіліся другія. І яны працягвалі весці за сабою беспартыйных. Стаць членам партыі, камуністам — гэта было запаветнай марай многіх франтавікоў. Іменна ў тыя гады стаў членам партыі і я, у мінулым — піянер, камсамолец...

Гады тры назад давялося мне гутарыць з Андрэем Трафімавічам Шакурам, старшынёю калгаса «Чырвонаармеец», што на Мсціслаўшчыне. Ён расказваў:

— Я камандаваў разведротаю, быў паранены некалькі разоў, але, здаецца, ніколі яшчэ так не хваляваўся, як у той дзень, калі атрымліваў партыйны білет. Ніякай урачыстасці, усё будзённа проста, а чалавек узрушаны...

Гэты момант праз усё жыццё будзе ў памяці, у сэрцы. Начальнік палітаддзела працягвае тоненькую кніжачку, якая пераліваецца пурпуровым глянцам, і ўсміхаецца лагоднай усмешкай. Бачыць хваляванне і, здаецца, яго позірк гаворыць: «Нічога, гэта добра, сам атрымліваў, ведаю».

Назад у батальён ляціш нібы на крылах. Яшчэ ўчора ты быў такім, як усе, а сёння ў тваё жыццё ўварвалася нешта новае, вялікае, неабдымнае. Цяпер ты такі, як усе, і не такі, таму што стаў камуністам і, значыць, абавязаны быць лепшым і рабіць больш.

Камуністы, гаворачы словамі нашага камісара, даюць прыклад сумленнага, бескарыслівага служэння народу, Радзіме. Усё — народу, усё — для народа, — такі іх дэвіз. І ў гэтым, думаецца мне, разгадка таго, чаму партыя — наша ленінская партыя — з'яўляецца такой вялікай прыцягальнай сілай. Лепшыя з лепшых сыноў і дочак народа аддаюць ёй сваю працу, свае клопаты, свае сэрцы.

Пасля вайны мне давялося часта ездзіць. Я пабываў у многіх раёнах нашай рэспублікі, на Украіне і Каўказе, у Краснаярскім і Алтайскім краях. І ўсюды — у кожным калгасе і саўгасе, на кожным заводзе і кожнай новабудоўлі — я сустракаў сяброў па саюзу аднадумцаў-камуністаў, занятых вялікімі справамі.

Гэта ім, у першую чаргу ім, камуністам, верным праваднікам палітыкі партыі, наша краіна абавязана сваім небывалым росквітам. Змяніўшы гарматы і танкі на трактары, на станкі і экскаватары, яны самі пайшлі далей, па шляху, завешчаным Леніным, і павялі за сабою іншых.

З той пары мінула не так ужо многа часу, усяго шаснаццаць год, а паглядзіце, як усё змянілася навокал!

Мы жылі і працягваем жыць барацьбою за сталь і хлеб, за станкі і нафту, за машыны і тканіны, барацьбой за багацце. І ў гэтай барацьбе, як на фронце, нараджаюцца сапраўдныя героі. Імёны Лідзіі Асіюк, Фёдара Алексіевіча, Кірыла Арлоўскага, дзесяткаў і соцень іншых працаўнікоў-камуністаў стаяць сёння ў адной шарэнзе з імёнамі Юрыя Гагарына і Германа Цітова.

Сёлетні год для нас асабліва знамянальны. У канцы ліпеня і пачатку жніўня ў газетах былі апублікаваны праекты Праграмы і Статута Камуністычнай партыі Савецкага Саюза, якія абвясцілі аб паваротным моманце ў гісторыі нашай і не толькі нашай краіны. Пытанне аб паступовым пераходзе ад сацыялізма да камунізма перастала быць пытаннем тэарэтычным, яно стала канкрэтнай справай мільёнаў працаўнікоў адной шостай часткі нашай планеты, справай іх рук, іх розуму і сумлення.

У праекце Праграмы, якая будзе прынята XXII з'ездам КПСС, вызначаны маральны кодэкс будаўнікоў камунізма. Гэта, у прыватнасці, адданасць справе камунізма, добрасумленная праца на карысць грамадства, калектывізм і таварыская ўзаемадапамога, гуманныя адносіны і ўзаемная павага паміж людзьмі, сумленнасць і праўдзівасць, маральная чысціня, прастата і сціпласць у грамадскім і асабістым жыцці, дружба і братэрства ўсіх народаў СССР, непрымірымасць да нацыянальнай і расавай непрыязнасці... Гэтымі высакароднымі рысамі якраз і вызначаюцца камуністы, людзі высокага абавязку і высокай маральнай чысціні і сумлення. Іменна гэтыя рысы, гэтыя якасці і дазваляюць ім заваёўваць сімпатыі таварышаў па працы, арганізоўваць і згуртоўваць іх, накіроўваць іх намаганні на дасягненне нашай агульнай мэты. Як і ў гады вайны, камуністы цяпер — там, дзе больш цяжка, дзе патрэбна поўная аддача сіл, душэўнае напружанне і сапраўдная мужнасць.

Сёлета ўлетку я пазнаёміўся з Яўгеніем Мікалаевічам Місюком, старым камуністам, ураджэнцам вёскі Лукашы Кобрынскага раёна. Справа была ў Дзіўнагорску, што вырас і працягвае бурна расці на правым беразе Енісея, у пяці кіламетрах ад таго месца, дзе ўзводзіцца буйнейшая ў свеце Краснаярская ГЭС.

Яўгеній Мікалаевіч, не па гадах дужы стары, з цёмнымі, густа пасярэбранымі валасамі, глядзеў прыжмурыўшыся на гэтыя горы і расказваў пра сваё жыццё.

А жыццё ў яго было нялёгкае. Пры цары працаваў на чыгунцы, потым, пасля рэвалюцыі, уступіў у камсамол і пайшоў працаваць у органы ЧК. Скончыў вышэйшую кавалерыйскую школу і некалькі год служыў у Чырвонай Арміі. Потым будоўлі, будоўлі... Будаваў гідрастанцыі на Свіры, на Волзе, нарэшце, дабраўся да бацюхны-Енісея... Выхаваў шасцёра сыноў і дочак і, апроч таго, сёмую прыёмную... І ўсе працуюць, сталі камуністамі і камсамольцамі. Толькі малодшая, прыёмная, яшчэ піянерка.

— Вось пабудуем гэтую, — ён кіўнуў у бок, адкуль даносіўся гул экскаватараў і бульдозераў, — і канец. Кропка. Пайду на пенсію.

— А цяжка, напэўна, вось так ездзіць усё жыццё з краю ў край? — спытаў я нібы між іншым.

— Цяжка? А чаму цяжка? — ён памаўчаў крыху, усміхнуўся ў вусы і ўздыхнуў. — Бывала, вядома, і цяжка, што таіцца. Ні хаты табе, ні гароду. Толькі абжыўся, зноў збірай манаткі, цягніся нямаведама куды. Але ж трэба, вось у чым пытанне! А калі трэба, дык якая можа быць гаворка! Вы камуніст? Ну вось... Павінны разумець, што за нас гэтага ніхто не зробіць. Узяўся за гуж, не кажы, што нядуж... Затое колькі зроблена, як азірнешся назад! «Свір-2», «Свір-3», Сталінградская і вось цяпер Краснаярская... Ці жарты! Мімаволі заганарышся!

Апошнія словы ён вымавіў з усмешкаю: маўляў, не прымайце за чыстую манету! А мне падумалася, што ў тым, што ён, камуніст, ганарыцца справамі рук сваіх, няма нічога дрэннага. І яшчэ падумалася аб тым, колькі трэба мець душэўнай мужнасці, каб вось так, як Яўгеній Мікалаевіч Місюк, усё жыццё падпарадкаваць не асабістаму жаданню, а волі партыі, абавязку перад партыяй!

І такія ўсюды яны, камуністы, — на Брацкай ГЭС і Полацкім нафтаперапрацоўчым заводзе, на Сарбайскім рудным гіганце і Старобінскім калійным камбінаце, на Курскай магнітнай анамаліі і Бярозаўскай электрастанцыі, — ва ўсіх кутках зямлі савецкай, на ўсіх заводах і фабрыках, у калгасах, саўгасах, інстытутах і лабараторыях.

Сёння, у дзень адкрыцця XXV з'езда Кампартыі Беларусі, я зноў і зноў думаю пра камуністаў. Пра тых, хто працягвае ствараць выдатныя машыны, вядомыя далёка за межамі нашай краіны, убіраць збожжа і араць зямлю. Я думаю пра камуністаў краін народнай дэмакратыі — іх мільёны, — людзей, якія будуюць сацыялістычнае грамадства. Я думаю і пра камуністаў капіталістычных краін, якім даводзіцца працаваць у цяжкіх, неймаверна цяжкіх умовах. Усе разам яны складаюць вялікую армію Маркса і Леніна, армію, якая мае за сабою незлічоныя рэзервы і таму непераможная. Дзеці сваіх народаў, яны стойка змагаюцца за мір, дэмакратыю і сацыялізм, за шчасце ўсіх, хто здабывае хлеб надзённы ўласнымі рукамі. Інтэрнацыяналісты па духу свайму, яны жывуць інтарэсамі ўсяго чалавецтва і для чалавецтва.

Сто з лішнім год назад Карл Маркс і Фрыдрых Энгельс пісалі:

«Здань блукае па Еўропе — здань камунізма».

У наш час ужо не здань камунізма, а сам камунізм пераможна крочыць па зямлі. Больш мільярда жыхароў нашай планеты аб'ядналіся пад сцягам Маркса — Энгельса — Леніна.

Сёння, у дзень адкрыцця з'езда Кампартыі рэспублікі, я думаю аб Леніне, найвялікшым з камуністаў. Ленін... Ён заўсёды і ўсюды з намі, яго неўміручае вучэнне, яго мудрыя запаветы жывуць у справах і працы савецкага народа, народаў іншых сацыялістычных краін. Духам ленінізма прасякнуты праекты Праграмы і Статута Камуністычнай партыі Савецкага Саюза, якія стаяць на парадку дня XXV з'езда Кампартыі Беларусі і прадстаячага XXII з'езда КПСС. Пад кіраўніцтвам камуністаў-ленінцаў наша Радзіма прайшла вялікі, слаўны шлях. Гэта шлях ад драўлянай сахі і бараны — да магутных трактараў і камбайнаў, ад лучыны, якая выядала вочы, — да электрычнасці, ад цемры і непісьменнасці — да вяршынь чалавечых пазнанняў, што дапамагаюць жыць, змагацца і перамагаць. Пад кіраўніцтвам камуністаў-ленінцаў наша Радзіма пойдзе да поўнай перамогі камунізма.

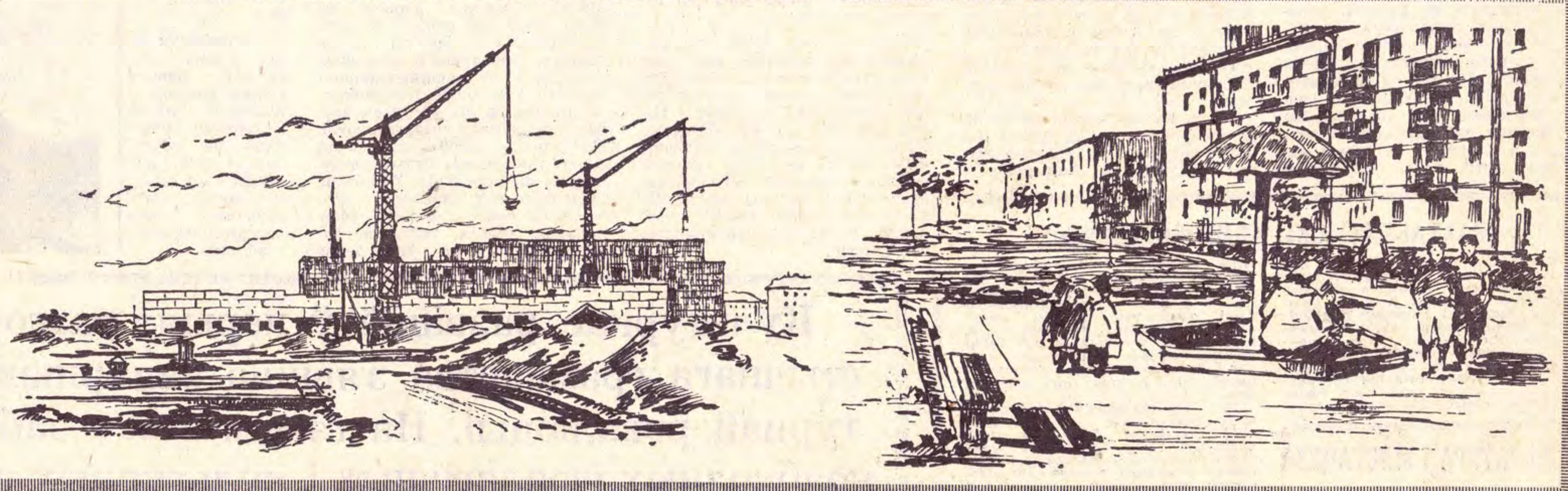
ГМАХ ЗА ГМАХАМ

Расце мікрараён па Сталінградскай вуліцы ў Мінску...

З блакнота мастака Яўгена САНЬКО.

КВАРТАЛ ЗА КВАРТАЛАМ

Багатая калгасная восень! Яна шчодра надзяляе сваімі дарамі працаўнікоў вёскі.

— Вось гэта бульба, дык бульба! Урадзіла на славу, — гавораць пра плён сваёй працы калгаснікі сельскагаспадарчай арцелі імя Гастэль Мінскага раёна.

Фота С. ЧЫРЭШКІНА.

МЕЛОДЫІ НАШЫХ ДЗЁН

Адзінай думкай жывуць сёння савецкія людзі: дастойна сустрэць XXII з'езд партыі.

Дзяржаўная акадэмічная харавая капэла БССР рыхтуе шмат новых твораў, якія яна прысвячае ўсенароднай падзеі. Лейтматыў іх—любоў да Камуністычнай партыі, услаўленне нашага непераможнага народа, працаўнікоў калгасных палёў, герояў новабудоўляў, тэма барацьбы за мір.

Кантата І. Кузняцова «Радуйся, наша зямля дарагая» складаецца з трох частак і апафеоза. Ужо з першых акордаў, з першых харавых гукаў вырастае прыгожы малюнак шырокіх прастораў Савецкай Радзімы. Усё, чым багаты наш край, навекі належыць нам. Але, каб мы маглі спакойна карыстацца багаццем роднай зямлі, каб спакойна маглі гадаваць сваіх дзяцей, нам патрэбен мір. Заклікам да міру канчаецца першая частка кантаты. Аб шчаслівым калгасным жыцці, аб росце нашых гарадоў, заводаў, аб тым, як «сіла народная абнавіла наш край малады», як крок за крокам мы набліжаемся да камунізма, расказваюць далейшыя часткі. Арганічным завяршэннем кантаты гучыць магутны апафеоз. Гэта гімн працы, гімн савецкаму народу і яго правадыру—Камуністычнай партыі.

«На XX з'езд прыйшоў таварыш Ленін»—гэтую песню на словы Назыма Хікмета напісаў кампазітар Л. Солін.

...улыбнулся, постоял немного у дверей,
До начала в зал вошел, уселся на ступени у трибуны,
Положил тетрадку на колени, даже не заметил статуи своей...

Надзвычай прыгожую па сваёй музычнай мове песню «Крыніцы» (на словы М. Машары) напісаў кампазітар Я. Саладуха.

Кампазітар Юрый Семяняка знаёмы ўжо нам як аўтар многіх таленавітых твораў, музыка якіх яркая, кранальная. Яго песня «Слухайце, людзі, кліч камуністаў» на словы П. Броўкі для хору і сімфанічнага аркестра—палымяны заклік да людзей усяго свету змагацца за мір. Усе людзі—белыя, жоўтыя, чорныя — павінны аб'яднацца і быць пільнымі, каб не дазволіць імперыялістам распаліць полымя вайны.

Кампазітар Я. Цікоцкі напісаў уверцюру «Слава», у якой расказвае пра кіпучае творчае жыццё нашых людзей. Як бы развіваючы тэму ўверцюры, ён стварыў тры хоры а капэла, таксама пад назвай «Слава» (на вершы Максіма Танка і Пімена Панчанкі). Гэтыя меладычныя хоры, напісаныя простай, зразумелай для кожнага слухача мовай, праслаўляюць нашага савецкага чалавека і гучаць як гімн Камуністычнай Партыі.

З прыемнасцю слухаецца песня кампазітара Кос-Анатольскага «Коломыя-місто», словы да якой напісаў сам аўтар музыкі. Нельга не захапіцца цудоўнымі інтанацыямі ўкраінскага фальклору—то працяжнымі, то жвавымі, поўнымі народнага тэмпераменту.

Парадаваў нас сваімі выключна тонка прадуманымі апрацоўкамі беларускіх народных песень кампазітар А. Багатыроў. Яго «Люблю наш край» і «Зайшло сонца», трэба спадзявацца, увойдуць у залаты фонд беларускай народнай харавой літаратуры. Слухаеш гэтыя песні, і нібы ажывае прыгажосць беларускай прыроды, да глыбіні душы захапляюць і хвалююць інтанацыі беларускіх народных матываў. Шкада, што не ўсе беларускія кампазітары звяртаюцца да песеннай творчасці народа.

Калектыў капэлы ўключыў у свой рэпертуар і іншыя харавыя творы, у тым ліку—з рускай і заходняй класікі.

Д. РУЛІНСКІ,
хармайстар Беларускай акадэмічнай харавой капэлы.

Роздум над праектам Праграмы КПСС

УЧОРА, СЁННЯ, ЗАЎТРА

КАЖУЦЬ, што прафесія накладвае на чалавека свой глыбокі след. Магчыма, у некаторых выпадках так яно і бывае. Але паспрабуйце па вонкавым выглядзе Міхаіла Сільвестравіча Няронскага здагадацца, які ў яго род заняткаў. Хто ён, гэты пажылы чалавек з разумным у зморшчынках тварам, з вачыма, у якіх гарыць дасціпная думка, — бухгалтар, педагог, машыніст электрастанцыі? Зусім не! Міхаіл Сільвестравіч пасе кароў адной з брыгад калгаса імя Калініна. Па старых уяўленнях, яму трэба было б хадзіць у зашмальцаванай даматканай світцы, не ведаць іншага абутку, апроч лапцей або стаптаных апоркаў, і граць на альховай дудачцы няхітрыя песенькі.

У нашага знаёмага пастуха добрыя боты, заўсёды чыстая кашуля і нястрымная цяга да мастацкай літаратуры. У яго прасторным новым доме не знойдзеш іконы, затое кнігам там адведзена самае ганаровае месца. Што ж чытае пастух? А вось. калі ласка, зірніце на этажэрку. Тут вы знойдзеце «За даллю даль» А. Твардоўскага, збор твораў Я. Коласа, «За ракою ў ценю дрэў» Э. Хемінгуэя, кнігі М. Прышвіна, «Па марах, па акіянах» А. Міронава і яшчэ мноства кніг пісьменнікаў «добрых і розных». А калі вы бліжэй пазнаёміцеся з гаспадаром, паслухаеце яго, вас ужо нікольki не здзівіць, што ў бібліятэцы пастуха, апроч усяго іншага, ёсць і ўсе тамы Малой савецкай энцыклапедыі.

Я прыгадваю прачытаныя за апошнія гады кнігі, і з жалем адзначаю, што сярод іх няма ніводнай, дзе быў бы паказаны радавы калгаснік, якому энцыклапедыя, часопіс «Новый мир», «Литературная газета» і вершы Твардоўскага былі таксама патрэбны, як хлеб надзённы. А між тым, такія калгаснікі сустракаюцца не так ужо рэдка, іх з кожным годам становіцца больш.

ІМКНУЧЫСЯ ўявіць культурнае жыццё калгаснай вёскі, якім яно будзе гадоў праз дваццаць, калі, гаворачы словамі праекта Праграмы Камуністычнай партыі, «усе калгасы стануць эканамічна магутнымі і калгаснікі будуць жыць добра забяспечана», я ў думках вяртаюся да мінулага, да таго не вельмі аддаленага ад нас часу, калі ў сялянскіх хатах палілі лучыну і смаляныя карчы і калі на ўсю вёску, паводле сведчання таго ж Міхаіла Сільвестравіча Няронскага, выпісвалася адна-адзіная газета «Биржевые ведомости».

Бацька Міхаіла Сільвестравіча, Сільвестр Іванавіч, быў самым пісьменным чалавекам у вёсцы: яму пашанцавала скончыць царкоўна-прыхадскую школу, пабываць у Мінску.

Горад і вёска ў мінулым... Гэта — дзень і ноч.

... Вось ідзе Сільвестр Іванавіч па звонкім тратуары, сам сабе ён здаецца нязграбным, саромеецца свайго «негарадскога» адзення, з цікаўнасцю глядзіць на людзей, апранутых «не па-нашаму», азіраецца па баках, прагна ўбіраючы ў сябе стракатыя, яркія ўражанні. Прышэлец з іншага свету, дзе шапочуць за печчу тараканы, дзе пасярэдзіне вузенькай вулачкі свінні плёхаюцца ў гразі, ён ідзе і адчувае, што нехта абрабаваў яго, прысвоіў плён працы вёскі і зусім нічога не даў узамен. Вось нават гэтая шэрая світка, якой зараз саромеецца Сільвестр Іванавіч, зроблена не на фабрыцы ў горадзе, а на дапатопным ткацкім станку ў хаце, дзе едкі дым лучыны выціскае з вачэй слёзы...

Так было да рэвалюцыі... «Павятовая, звярыная глуш», — гаварыў Дастаеўскі, і Максім Горкі ўзяў гэтыя словы эпіграфам да сваёй кнігі «Гарадок Акураў». Усе, хто памятае старую вёску, звязваюць з ёю ўяўленне аб суцэльнай непісьменнасці, культурнай адсталасці, жабрацтве. Зразумела, чаму Уладзімір Ільіч Ленін яшчэ ў пачатку гэтага стагоддзя так востра ставіў пытанне аб ліквідацыі процілегласці паміж горадам і вёскай. Ён пісаў, што знішчэнне гэтай процілегласці неабходна для таго, каб зрабіць скарбы навукі і мастацтва даступнымі ўсяму народу, знішчыць тую адчужанасць ад культуры мільёнаў вясковага насельніцтва, якую Маркс так трапна назваў «ідыятызмам вясковага жыцця». А ў Праграме партыі, прынятай на VII з'ездзе РКП(б) у 1919 годзе, было ўказана, што процілегласць паміж горадам і вёскай з'яўляецца адной з самых глыбокіх асноў гаспадарчай і культурнай адсталасці вёскі, таму партыя бачыць у ліквідацыі гэтай процілегласці адну з карэнных задач камуністычнага будаўніцтва.

ЗНОЎ І ЗНОЎ перачытваю я праект новай Праграмы Камуністычнай партыі Савецкага Саюза і чырвоным алоўкам падкрэсліваю наступныя словы: **«Ліквідацыя сацыяльна-эканамічнай і культурна-бытавой розніцы паміж горадам і вёскай з'явіцца адным з найвялікшых вынікаў будаўніцтва камунізма».**

Ключом да гэтага з'яўляецца ліквідацыя эканамічнага адставання калгасаў і ўсёй сельскай гаспадаркі ад прамысловасці. Прадугледжаны ў перспектыве пераважны рост прадукцыйнасці працы ў сельскай гаспадарцы (у пяць-шэсць разоў супраць чатырох з палавінаю ў прамысловасці) дазволіць ліквідаваць адставанне і прывядзе да больш хуткага павелічэння рэальных прыбыткаў калгаснікаў у параўнанні з астатнім насельніцтвам.

Далейшы рост дабрабыту людзей, умацаванне эканомікі калгасаў — вось аснова, якая забяспечыць бурны рост культуры ў вёсцы.

Ужо цяпер многія калгасы раёна, на аснове ўмацавання матэрыяльнай базы, шмат зрабілі па ператварэнню культурнага аблічча вёскі.

Возьмем калгас імя Кірава Казловіцкага сельскага Савета. Цяпер ён мае 2 600 гектараў зямлі і 3 174 гектары іншых угоддзяў. Яго гадавы прыбытак складае каля мільёна рублёў у новай валюце. Калгаснікі атрымліваюць на працадзень каля аднаго рубля (новымі грашыма), па 1,5 кг збожжа, па 3,5 кг бульбы. Рост матэрыяльнага дабрабыту, зразумела, пацягнуў за сабою бурнае развіццё культурнага жыцця. На цэнтральнай сядзібе ўзведзены выдатны Дом культуры. На яго будаўніцтва выдаткавана 123 тысячы рублёў (у новым маштабе цэн). Пабудавана добраўпарадкаваная цагляная лазня, якой можа пазайздросціць іншы раённы цэнтр. Апроч Дома культуры ёсць яшчэ шэсць клубаў — па ліку паляводчых брыгад. Як тут не ўспомніць і чырвоныя куткі — яны ёсць на ўсіх сямі жывёлагадоўчых фермах.

Калі настае вечар, калгаснікі накіроўваюцца да свайго Дома культуры, таксама як жыхары горада ідуць, напрыклад, у тэатр. Час яны тут праводзяць не менш цікава, чым гараджане ў сваіх культурных установах. Нездарма ж нават патрабавальныя мінчане з захапленнем адгукаюцца аб ансамблі песні і танца кіраўцаў! Кіно паказваюць чатыры разы на тыдзень.

Ці можна ўжо цяпер гаварыць аб тым, што ў калгасе імя Кірава амаль не адчуваецца рэзкай розніцы паміж горадам і вёскаю? Так, можна! Чым па сутнасці з'яўляецца гэты калгас? Ды гэта ж фабрыка прадуктаў сельскай гаспадаркі! Паглядзіце вы на людзей у час работы. Яны кіруюць складанымі, разумнымі механізмамі. Яны — і калгаснікі і рабочы клас. У калгасе налічваецца 33 трактарысты, 27 шафёраў, 43 будаўнікі-цесляры, муляры, брукары, тынкоўшчыкі. А пяць камбайнераў з памочнікамі, а газазваршчыкі, слесары, токары, электрыкі — хіба гэта не рабочыя спецыяльнасці!

І вось уявіце сабе, прыязджае калгасны механік, слесар або шафёр у Мінск. Як ён адчувае сябе ў сталіцы рэспублікі? Няўжо таксама, як некалі адчуваў сябе стары Няронскі ў дарэвалюцыйным Мінску? Не! Ён тут роўны сярод роўных. І ні па розуму, ні па адукацыі, ні па сваіх паводзінах не адрозніш яго ад большасці карэнных жыхароў сталіцы. Амаль усё, чым багаты горад, ёсць і ў яго ў калгасе. Ды яшчэ ў прыдачу—лекавае паветра лясоў і палёў, здаровая праца на ўлонні прыроды, якая ўмацоўвае арганізм. Чым яго здзівіш? Кіно, кажаце? Дык у нас у калгасе яно ёсць. Бібліятэкі? Самі не лыкам шытыя: кніг, газет, часопісаў у сельскай бібліятэцы столькі, што аднаго жыцця не хопіць, каб усё прачытаць. Ёсць у нашага калгасніка-рабочага і радыёпрыёмнік, і тэлевізар, і шафа, поўная «гарадскога» адзення, і свая хатняя бібліятэка, няхай і не такая вялікая, як у Міхаіла Сільвестравіча...

Пагаварыце з любым бацькам сямейства ў калгасе імя Кірава і вы пераканаецеся, што сын ці дачка ў яго калі не скончылі вышэйшай навучальнай установы, дык абавязкова вучацца ў ёй. Або збіраюцца вучыцца. А многія вяртаюцца пасля вучобы ў калгас і займаюць пасады аграноma, заатэхніка, настаўніка. Так складваецца калгасная інтэлігенцыя. І гэта яшчэ адно з пераканальных сведчанняў сцірання межаў паміж горадам і вёскай.

У паляводчых і будаўнічых брыгадах, на фермах, скрозь і ўсюды працуюць юнакі і дзяўчаты, якія атрымалі сярэднюю адукацыю. Ці дапамагаюць ім веды, атрыманыя ў школе, спраўляцца з работаю? Безумоўна! У гэтым вы пераканаецеся, пазнаёміўшыся хоць бы з перадавой даяркаю Марыяй Качур або з загадчыцай фермы буйнай рагатай жывёлы Нінай Калядка. Яны дзейнічаюць не ўсляпую, не па-старынцы, а ідуць да мэты шляхамі навукі, многа чытаюць, іншы раз нават эксперыментуюць, іншы раз памыляюцца, але ў большасці выпадкаў дамагаюцца вялікіх поспехаў. Як не падобны яны на тых жанчын старой вёскі, якім суджана было кожны дзень варочаць чыгуны ў печы, згінацца на жніве з сярпом у руках, абдзіраючы босыя ногі аб калючы іржэўнік!

Дарэчы, калі ўжо гаворка зайшла пра жанчын, магу сказаць, што многія з іх назаўсёды пазбаўлены самых цяжкіх работ накшталт праполкі. Цяпер пустазелле ў калгасе дапамагае знішчаць хімія, а ўгнаенні ў многіх выпадках рассейваюцца з самалёта. Між іншым, прымяненне авіяцыі абыходзіцца калгасу значна танней, чым ручная праца на гэтай працаёмкай рабоце.

Калгаснікі хочуць жыць не толькі багата, але і ўтульна, прыгожа. Адсюль клопат аб чысціні і добраўпарадкаванні вёскі, штогадовая пасадка дрэў уздоўж вуліц, кветкі ў палісадніках перад кожным домам... Цяпер калгаснікі змагаюцца за ганаровае званне — вёскі камуністычнай працы і быту.

Магчыма, тон майго артыкула пакажацца каму-небудзь празмерна захапляльным. Але нельга ж не радавацца, калі бачыш, якіх вялікіх поспехаў дасягнула калгасная вёска за апошні час у галіне культурнага жыцця.

ЁСЦЬ У РАЁНЕ калгасы «Першае мая», імя Дзяржынскага, імя Калініна, «Ленінскі шлях», «Прамень камуны», імя Хрушчова — буйныя шматгалінныя гаспадаркі. Тут таксама параўнальна вялікія прыбыткі, даволі высокая культура. У гэтых і іншых калгасах пабудаваны або будуюцца дамы культуры, клубы, школы, адміністратыўныя будынкі, лазні, дзіцячыя яслі, квітнее самадзейнасць, добра працуюць лектарскія групы. Але ёсць у нас і адстаючыя гаспадаркі, у іх, як правіла, мала зямлі, мала тэхнікі, мала выдаткуецца сродкаў на будаўніцтва, добраўпарадкаванне.

Ці пад сілу невялікай гаспадарцы з яе 500 гектарамі ворыва пабудаваць дом культуры, добраўпарадкаваць вуліцы вёсак, узвесці цагляныя дамы для калгаснікаў? Вядома, не! Калі тры, чатыры або пяць такіх арцелей аб'ядноўваюцца ў адну, карціна атрымаецца зусім іншая. Больш сродкаў, больш тэхнікі, больш магчымасцей для разумнага вядзення гаспадаркі. Гэтая справа сябе апраўдала. Мне думаецца, што ў бліжэйшыя пяць год у нашым раёне будзе дванаццаць калгасаў. Цяпер жа іх налічваецца 38.

У кожным такім калгасе з цягам часу будзе не больш трох-чатырох населеных пунктаў. Бадай, і слова «вёска» (яно чамусьці асацыіруецца ў мяне са словам «старажытнасць») знікне з цягам часу. Пасёлак гарадскога тыпу — гэта нам больш падыходзіць! У кожным такім пасёлку будзе ўсё, што неабходна чалавеку для культурнага, паўнакроўнага жыцця. У гэтым мы, камуністы раёна, зусім упэўнены. І ўпэўненасць наша вырастае з сённяшняй явы. Бо ўжо цяпер у некаторых вёсках пабудаваны і будуюцца камбінаты бытавога абслугоўвання, а яшчэ ж нядаўна ні ў адным калгасе і не марылі пра іх.

А што не зробіць адзін калгас, пабудуюць усе арцелі разам. Мы спрабавалі ўжо так рабіць, і ў нас выйшла добра. Я маю на ўвазе міжкалгасную птушкафабрыку, у стварэнні якой прымалі ўдзел усе калгасы раёна. Такім жа чынам мы ў 1962 годзе прыступім да будаўніцтва міжкалгаснага дома адпачынку ў маляўнічай мясцовасці на тэрыторыі калгаса імя Кірава. Зімою там будуць адпачываць калгаснікі, а ўлетку — іх дзеці ў піянерскім лагеры.

Для ажыццяўлення плана перабудовы вёскі мы павінны значна павысіць грашовыя прыбыткі калгасаў. Цяпер адзін гектар ворыва ў калгасах раёна дае ўсяго толькі 167 рублёў. Гэтага мала. Мы павінны атрымліваць з гектара ворыва не менш 300—320 рублёў. Як гэта зрабіць? Па-першае, за лік далейшага павелічэння ўраджайнасці ўсіх сельскагаспадарчых культур і асабліва тэхнічных. Па-другое, за лік росту вытворчасці прадуктаў жывёлагадоўлі. Па-трэцяе, за кошт далейшага росту таварнасці сельскагаспадарчай вытворчасці. У бліжэйшыя пяць год мяркуецца асушыць 32 тысячы гектараў забалочаных зямель. Слуцкае будаўніча-мантажнае ўпраўленне за гэты тэрмін выпрастае і паглыбіць дно ракі Случ, пабудуе магістральныя каналы, асушальную сетку. Асушаныя землі дадуць багатыя ўраджаі. У выніку прыбыткі калгасаў павялічацца ўдвая!

Машын, як мага больш машын нам трэба! Сялянская праца лічылася заўсёды самай цяжкай, самай знясільваючай. І, між іншым, гэта яна перашкаджала духоўнаму развіццю жыхароў вёскі. Цяпер навейшая тэхніка прыйшла на палі. Яна ў руках калгаснікаў (і гэта таксама збліжае іх з рабочым класам), але, шчыра кажучы, машын у нас яшчэ малавата, даводзіцца іншы раз гранічна напружваць мускулы. Але пройдзе час, і слова «калгаснік» пачне азначаць чалавека, які кіруе сельскагаспадарчымі машынамі. Вось тады культура калгаснай вёсцы дасягне небывалага росквіту.

А як жа гарады? Няўжо вёска не зробіць на іх свайго спрыяльнага ўплыву? Будзем спадзявацца, што горад возьме ўсё лепшае, што ёсць у вёсцы. Ён стане суцэльным садам, акружыць сябе паркамі і вадаёмамі. Гараджане будуць дыхаць свежым паветрам, дым фабрык і заводаў перастане атручваць іх лёгкія, яны будуць цаніць цішыню — спадарожніцу мысліцеляў і паэтаў.

У зонах жа земляробства паявяцца не толькі дамы культуры, але і народныя тэатры, музеі, карцінныя галерэі...

«ВА ЎМОВАХ пераходу да камунізма, — гаворыцца ў праекце Праграмы КПСС, — творчая дзейнасць ва ўсіх галінах культуры становіцца асабліва плённай і даступнай для ўсіх членаў грамадства». І ўжо сёння на вёсцы сотні спецыялістаў сельскай гаспадаркі, урачоў, настаўнікаў, калгаснікаў і рабочых саўгасаў з'яўляюцца актыўнымі ўдзельнікамі мастацкай самадзейнасці.

Каля 30 год кіруе драматычным гуртком у калгасе імя Дзяржынскага настаўніца Бокшыцкай сярэдняй школы Таццяна Цімафееўна Шахлевіч. Сотні спектакляў паказала яна са сваімі самадзейнымі артыстамі калгаснікам раёна. Толькі за апошні час драматычны гурток арцелі пад кіраўніцтвам Таццяны Цімафееўны ажыццявіў пастаноўку спектакляў па многаактовых п'есах П. Данілава «Дзівосы на калёсах» і В. Гарбацэвіча «Чырвоныя кветкі Беларусі».

Перадавая даярка калгаса імя Кірава Ніна Васілевіч і калгасніца сельскагаспадарчай арцелі імя Тэльмана Вольга Лабковіч на грамадскіх пачатках загадваюць бібліятэкамі-перасоўкамі. У вёсцы Старына бібліятэчную кнігу чытае кожны пісьменны чалавек. У гэтым асноўная заслуга належыць настаўніцы пачатковай школы Надзеі Нікалаеня, якая ў калгасе «Гігант» працуе пазаштатным прапагандыстам кнігі.

Быць карысным народу, працаваць дзеля шчасця Радзімы, у імя міру — вось галоўная рыса новага чалавека калгаснай вёскі.

Успамінаеш наша Учора, любуешся нашым Сёння, глядзіш у цудоўнае Заўтра і хочацца працаваць не пакладаючы рук, каб ліквідаваць рэшткі мяжы, што спрадвеку залягла паміж горадам і вёскай.

В. КАЗЛОЎ,
сакратар Слуцкага РК КПБ.

ТВОРЧЫ ЎЗДЫМ

Калектывы мастацкай самадзейнасці Мінскай вобласці сустракаюць XXII з'езд КПСС і XXV з'езд КП Беларусі новымі творамі.

Харавы і танцавальны калектывы Беларускага аўтамабільнага завода ў Жодзіне паспяхова выступаюць з канцэртамі, у праграме якіх «Кантата аб партыі» Рунова, «Шуміць наша слава» А. Багатырова, беларускія народныя песні і танцы. Тэматычную праграму падрыхтаваў ансамбль песні і танца шахцёраў Салігорскага калійнага камбіната.

У Мінску праходзяць справаздачныя канцэрты аматараў мастацтва раёнаў вобласці. Паспяхова выступілі перад мінчанамі самадзейныя калектывы Слуцка і Слуцкага раёна. Адбылася справаздача самадзейнасці Маладзечанскага раёна, на чарзе — выступленне творчых калектываў Барысава.

У справаздачных канцэртах у Мінску пакажуць сваё мастацтва старэйшы ў вобласці Лявонавіцкі народны хор (Нясвіжскі раён), якому сёлета споўнілася 35 год з дня заснавання; Марачанскі народны хор, хор калгаса «Шлях да камунізма» і многія іншыя творчыя калектывы.

Новыя песні прысвячаюць XXII з'езду партыі самадзейныя кампазітары, загадчык Прысынкаўскага сельскага клуба, заслужаны дзеяч культуры БССР П. Шыдлоўскі, заслужаны дзеяч культуры БССР П. Касач і іншыя.

Свае падарункі з'езду падрыхтавалі і самадзейныя мастакі. Група мастакоў у складзе С. Мірзаяна з Барысава, В. Садзіна са Слуцка і інш. выязджала на Салігорскі калійны камбінат. У выніку С. Мірзаян напісаў дзве буйныя кампазіцыі з жыцця салігорскіх шахцёраў. В. Садзін працуе над серыяй лінагравюр, прысвечаных працы і жыццю салігорцаў. Лепшыя работы самадзейных скульптараў, разбяроў па дрэву, ткачых прадстаўлены на абласную выстаўку, якая адкрыецца ў гонар XXII з'езда КПСС.

Пры абласным Доме народнай творчасці адкрыты двухгадовыя завочныя курсы павышэння кваліфікацыі кіраўнікоў харавых, танцавальных і драматычных калектываў. На курсы прынята і вучыцца 250 чалавек. Гэты новы пачын — таксама своеасаблівы падарунак з'езду.

К. ГУСЕЎ,
дырэктар Мінскага абласнога Дома народнай творчасці.

ПРЫСВЕЧАНА РОДНАЙ ПАРТЫІ

1-га кастрычніка гэтага года на ўсіх гарадскіх і сельскіх кінаўстаноўках рэспублікі пачынаецца фестываль кінафільмаў на тэму «Камуністычная партыя Савецкага Саюза — арганізуючая і кіруючая сіла савецкага народа ў барацьбе за перамогу камунізма».

Будуць дэманстравацца мастацкія кінакарціны — «Ленін у Кастрычніку», «Ленін у 1918 годзе», «Апавяданні пра Леніна», «Чалавек з ружжом», «У пачатку стагоддзя», «Вялікі грамадзянін», «Разлом», «Першыя выпрабаванні», «Сакратар райкома», «Зары насустрач» і многія іншыя.

Побач з мастацкімі фільмамі на экранах рэспублікі будуць дэманстравацца хранікальна-дакументальныя і навукова-папулярныя кінакарціны — «Аўтаматы — тэхніка сямігодкі», «Навука служыць людзям», «Хлеб сямігодкі», «На зямлі беларускай», «Прамені жыцця», «Перад палётам у космас», «Хімія ў сямігодцы», «Падарожжа ў свет электронікі», «Людзі смелых парыванняў» і інш.

Перад пачаткам сеансаў будуць чытацца лекцыі і гутаркі аб Камуністычнай партыі Савецкага Саюза, праекце новай Праграмы КПСС, дасягненнях нашай краіны ў будаўніцтве камунізма.

Р. ЗАЙЦАЎ.

СЕМІНАР НА КОЛАХ

Мы пераканаліся, што семінары прапагандыстаў кнігі, якія праводзіліся ў раённай бібліятэцы, не заўсёды былі карыснымі. У апошні час мы іх праводзім у сельскіх бібліятэках.

Крывіцкая сельская бібліятэка ўмела прапагандуе перадавы вопыт у калгаснай вытворчасці. Там мы правялі свой чарговы семінар. Загадчыца бібліятэкі Тамара Агінская абмянялася вопытам работы. Удзельнікі семінара не толькі вучыліся, але і вучылі Тамару Агінскую, дзяліліся тым, што зрабілі самі. Затым бібліятэкары накіраваліся ў Васкоўскую бібліятэку, дзе праслухалі даклад, як прапагандаваць сельскагаспадарчую літаратуру.

Наступны прыпынак семінара на колах адбыўся ў Чырвонай Слабадзе. Тут пасялковая бібліятэка яшчэ ў мінулым годзе заваявала першае месца ў спаборніцтве. Ёй прысвоена званне «Лепшая бібліятэка раёна». Загадчыца бібліятэкі Вера Міхалковіч зрабіла даклад аб рабоце па давядзенню кнігі да кожнага двара, да кожнага пісьменнага. Яна падрабязна расказала, як працуе савет бібліятэкі, падзялілася вопытам правядзення канферэнцый чытачоў. Дзве гадзіны прысутныя аглядалі памяшканне бібліятэкі, запісвалі ўсё новае, перадавое. За дзень удзельнікі семінара пазнаёміліся з працай васьмі сельскіх бібліятэк.

Ул. КОБРЫН,
загадчык аддзела культуры Старобінскага райвыканкома.

★

Аркестр народных інструментаў Гродзенскага музычна-педагагічнага вучылішча добра вядомы працаўнікам гарадоў і вёсак вобласці. Яго выступленні заўсёды цёпла прымаюцца гледачамі. Цяпер калектыў аркестра рыхтуе новую вялікую праграму з твораў беларускіх і ўкраінскіх кампазітараў.

На здымку адлюстраваны момант рэпетыцыі аркестра народных інструментаў.

Фота Ч. МЕЗІНА. (БЕЛТА).

★

ШАХТАБУДАЎНІКІ АБМЯРКОЎВАЮЦЬ

Спектакль «Любоў, Надзея, Вера...» па п'есе П. Васілеўскага, прэм'ера якога адбылася нядаўна ў Тэатры імя Янкі Купалы, прысвечан моладзі, слаўным будаўнікам Салігорскага калійнага камбіната. Ён расказвае пра іх працу, каханне, дружбу.

Днямі ў госці да купалаўцаў прыехалі беларускія шахтабудаўнікі — рабочыя, інжынеры, прадстаўнікі партыйнай і камсамольскай арганізацый Шахтабуда.

Пасля прагляду спектакля адбылася шчырая сяброўская гаворка. У цікавай творчай размове былі закрануты пытанні афармлення спектакля, яго рэжысуры, выканання асобных роляў. Госці выказалі шэраг каштоўных заўваг, якія дапамогуць тэатру ў далейшай рабоце над спектаклем.

Ад імя калектыву Беларускага шахтабудаўнічага ўпраўлення «Шахтспецбуда» брыгадзір праходчыкаў Іван Пракудзін уручыў калектыву тэатра шахцёрскую лямпачку з надпісам: «Памятны падарунак ад шахтабудаўнікоў у дзень заканчэння праходкі першага ствала Салігорскага камбіната. «Шахтспецбуд». 30 мая 1961 года».

Культурнае развіццё ў перыяд разгорнутага будаўніцтва камуністычнага грамадства з'явіцца завяршаючым этапам вялікай культурнай рэвалюцыі. На гэтым этапе забяспечваецца стварэнне ўсіх неабходных ідэалагічных і культурных умоў для перамогі камунізма.

З ПРАЕКТА ПРАГРАМЫ КАМУНІСТЫЧНАЙ ПАРТЫІ САВЕЦКАГА САЮЗА

За рабочым сталом пісьменніка

Гісторыя і сучаснасць

Імя Мікалая Лобана да гэтага часу не часта з'яўлялася на старонках літаратурных выданняў. Яго апошняя кніга, невялікая аповесць «Іркуцянка», выйшла з друку яшчэ ў 1953 годзе.

І вось нядаўна ў часопісе «Полымя» з'явіўся новы твор пісьменніка — раман «На парозе будучыні», які прыцягнуў увагу нашай літаратурнай грамадскасці і чытачоў.

Менавіта таму і размова наша з Мікалаем Паўлавічам пачалася з рамана.

— Мой раман чамусьці называюць гістарычным, — пачаў пісьменнік. — Мне здаецца, што гэта не зусім так. Жанр гістарычнага рамана не азначаецца тым, што твор напісан пра мінулае, што ў ім закранаюцца падзеі ўчарашняга дня. Гэтага недастаткова, каб той ці іншы твор назваць гістарычным. Мне здаецца, важнейшым крытэрыем гістарычнага твора, рамана ў прыватнасці, з'яўляецца перанясенне гістарычных падзей у сюжэт твора, а гістарычных асоб — у вобразную структуру яго. Не вымысел, а гістарычная сапраўднасць павінна быць у цэнтры ўвагі. У мяне ж гістарычныя падзеі — гэта толькі фон, а не сюжэт. Сюжэт, вядома, і героі тыповыя для свайго часу. Нельга ж паказваць людзей па-за ўсялякай гісторыяй.

Задумаў я свой раман як гісторыю нашага грамадства ад Кастрычніцкай рэвалюцыі да сённяшніх дзён. Першая кніга — своеасаблівы ўступ да шырокага палатна. Мне хацелася б даць галерэю вобразаў з іх характарамі, з іх месцам у гістарычна праўдзівай структуры тагачаснага грамадства.

Пакуль што я толькі расставіў фігуры на дошцы. «Гульня» ж яшчэ толькі пачынаецца.

— Раскажыце, калі ласка, аб вашых планах, вашых задумах?

— Планы, задумы... Іх многа. Але гаварыць аб гэтым цяжка і ніякавата. Зараз я працую над другой кнігай рамана. Яна будзе ахопліваць перыяд з 1917 па 1924 гады. Калі нішто не перашкодзіць, то, спадзяюся, у наступным годзе яна з'явіцца ў друку. Думаю зрабіць яе таксама невялікай па аб'ёму, сюжэтна скандэнсаванай.

Раман «Шэметы» названы мною трылогіяй. Аднак я ўжо цяпер думаю, што не ўмясціць мне ўсяго матэрыялу ў тры невялікія кнігі. Першая і другая будуць цесна звязаны сюжэтна, і асобным выданнем яны выйдуць разам. Наступныя кнігі, якія, дарэчы, у значнай частцы ўжо напісаны, будуць ахопліваць падзеі калектывізацыі, Вялікай Айчыннай вайны і нашых дзён. Сюжэтна яны самастойныя, але асноўныя героі будуць у іх тыя ж.

У цэнтры рамана, як чытач, магчыма, ужо і здагадваецца, будуць тры браты Шэметы — Андрэй, Мацвей і Лукаш. Гэта людзі розных характараў, і жыццёвыя дарогі іх будуць рознымі.

Цяжкасць работы над раманам і ў тым, што ён павінен ахапіць амаль што паўстагоддзя нашага багацейшага падзеямі жыцця, і ў паказе таго, як гэтыя падзеі ўплывалі на людзей, як мяняліся характары герояў, іх узаемаадносіны, іх стаўленне да грамадскіх з'яў; цяжкасць у тым, каб не збіцца на банальныя, ужо створаныя літаратурай вобразы, захаваць індывідуальны твар людзей на розных этапах грамадскага і асабістага жыцця, своечасова ўлавіць тое новае, што непрыкметна ўваходзіць у характар чалавека, робіцца яго натурай.

Апошняя кніга рамана будзе творам пра нашых сучаснікаў, якія зараз, па закліку партыі, усе свае сілы накіравалі на здзяйсненне запаветнай мары чалавецтва — пабудову камуністычнага грамадства ў нашай краіне.

— Што я лічу самым істотным для рамана? Асаблівасці абмалёўкі характараў, іх узаемасувязей. Раман, аповесць, апавяданне... Часта называюць аповесцю тое, што з поўным правам можна назваць раманам, і наадварот. Думаю, што такое супрацьпастаўленне неправамернае. Справа тут у ахопе падзей. Па сваёй архітэктоніцы, я мяркую, раман павінен быць мнагапланавым. Ён павінен ахопліваць не абавязкова вялікі кавалак часу, але ў аснове яго павінна ляжаць вялікая філасофская думка. Што датычыцца характараў персанажаў, то, на маю думку, раман не патрабуе нейкіх асаблівых прыёмаў для іх стварэння і абмалёўкі. У кожным творы мастацкай літаратуры характары павінны быць паказаны ў іх развіцці і ўзаемасувязі. Гэта абавязкова для любога жанра — ад самага вялікага да самага малога. Самы лепшы прыклад—творчасць А. П. Чэхава. Іншая справа, што раман мае для гэтага значна больш магчымасцей...

— Нельга не радавацца і не ганарыцца ад усведамлення таго, што жывеш у такі цудоўны час,— гаворыць Мікалай Паўлавіч. — Кожны дзень радуе сэрца новымі поспехамі савецкіх людзей, будаўнікоў камунізма.

Слухаючы гэта, захацелася пачуць думку Мікалая Паўлавіча адносна праблемы сучаснасці.

— Я хачу закрануць адзін бок гэтай праблемы,—адказвае Мікалай Паўлавіч.—На мой погляд сучаснасць твора вызначаецца не толькі падзеямі, якія пакладзены ў яго аснову.

Мне хочацца напісаць самы сучасны раман. У першай кнізе я расказаў аб падзеях да Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, аб вытоках нашага грамадства. Мне хацелася зірнуць на гэтыя падзеі вокам сучасніка, вокам чалавека шасцідзесятых гадоў, паглядзець на кастрычніцкія падзеі з пункту гледжання нашага часу—часу разгорнутага будаўніцтва камунізма. Наколькі мне гэта ўдалося, настолькі мой раман, я лічу, і сучасны.

— Ці ёсць у маіх планах яшчэ якія-небудзь задумы? Безумоўна, ёсць. Я ўжо 16 гадоў працую ў Акадэміі навук, і за гэты час у мяне набралася вялікая колькасць назіранняў. Калі работа над маім асноўным творам пойдзе паспяхова, то спадзяюся здзейсніць і сваю даўнюю мару: напісаць твор аб жыцці маіх калег-вучоных.

Ёсць сюжэты для некалькіх апавяданняў для дзяцей. Гэта будуць мініяцюры пра нашых малышоў. Хочацца таксама напісаць і вялікае антываеннае апавяданне, сюжэт якога я зараз, як кажуць, выношваю.

У Інстытуце мовазнаўства заканчваецца работа над беларуска-рускім слоўнікам. Ён неўзабаве выйдзе з друку. Пад кіраўніцтвам Мікалая Паўлавіча вядзецца вялікая работа па складанню першага тлумачальнага слоўніка сучаснай беларускай мовы, які ахопіць усе слаі лексікі. Распачата праца, сумесна з польскімі вучонымі, над складаннем польска-беларускага і беларуска-польскага слоўнікаў.

— Работы шмат,—канчаючы гутарку, гаворыць Мікалай Паўлавіч.—І ўсё ж хочацца спадзявацца, што большую частку з задуманага здолею ажыццявіць і тым самым хоць часткова сплачу доўг перад нашым сучаснікам. А гэта —самая першая турбота пісьменніка.

М. ГІЛЕВІЧ.

НА ТРАСУ — ДА СЭРЦА

Чалавек сённяшняга дня... Герой нашага часу...

Ён праклаў першую баразну на цаліне і ажыццявіў першыя касмічныя рэйсы. Пакарыў магутную Ангару, заклаў шахты Салігорска і стварыў праект Полацкага нафтаперагоннага.

Ён вырошчвае кукурузу, будуе дамы і домны, выхоўвае дзяцей, наведвае універсітэты культуры і вучыцца працаваць па-камуністычнаму. Складае песні і кахае, чытае вершы і не спіць за поўнач, распрацоўваючы рацыяналізатарскія прапановы.

Калі працуе — дык на ўсю аддачу, калі весяліцца — дык ад душы...

Герой нашага часу — не выключная асоба, але за яго знешняй будзённасцю, калі прыгледзецца, адкрываецца акіян прыгажосці, яснасць думак, светласць душы, неўтаймоўнасць сэрца, адданага Радзіме...

Аблічча нашага сучасніка адлюстроўвае ў сабе ўсе асаблівасці нашай эпохі. На ім несумненны адбітак напружанасці і хуткаплыннасці нашага часу, нашага жыцця, змястоўнага, насычанага надзвычайнымі здзяйсненнямі.

Калі гаварыць пра аблічча сучасніка ў лірычнай паэзіі, дык тут, відавочна, мы павінны шукаць героя нашых дзён не як «персанажа», а перш за ўсё мець на ўвазе глыбіню пачуццяў і думак, **ступень сучаснасці пачуццяў і думак**, якія выказвае паэт.

Кожны з паэтаў адлюстроўвае сучасніка, савецкага чалавека, удзельніка гераічных спраў сямігодкі, будаўніка камунізма, па-свойму, у кожнага на гэтым шляху свае ўдачы і свае няўдачы.

Б'ешся, б'ешся, а ў радок не
лезе
Нават самы просценькі герой.

Ён то просты, ды складаней
тэма —
У якую мы забеглі даль! —

усклікае Пімен Панчанка. І гэтыя словы паэта вызначаюць складанасць самай надзённай задачы нашай паэзіі.

Каб глыбока і праўдзіва раскрыць душу героя нашых дзён, трэба, як казаў Аляксандр Даўжэнка, праўду жыцця падняць да ўзроўню сэрца, а сэрца — несці высока.

Перачытваючы лепшае са створанага нашымі паэтамі за апошнія гады, яшчэ і яшчэ пераконваешся, што ў цэнтры іх увагі — чалавек працы, для якога праца — творчасць. І раскрываецца гэты чалавек у непарыўным адзінстве і мнагастайнасці яго працоўнай дзейнасці, грамадскага і асабістага жыцця. Менавіта ў гэтым сінтэзе і выяўляецца новае ў абліччы сучасніка.

Вядучае ў вобразе героя нашага часу — змястоўнасць яго духоўнага жыцця. Пасіўнае, раўнадушнае стаўленне да рэчаіснасці, да лёсу радзімы і народа, да лёсу народаў усёй планеты адвяргаецца сэрцам барацьбіта за мір і камуністычную будучыню.

Горкаўскае разуменне чалавечага «бытия как деяния» — вось ключ да раскрыцця велічы героя нашага часу.

Глянь, Старобін цяпер
У магутнейшым росце, —
Шмат яму гарадоў
Будуць хутка зайздросціць.

Дзень і ноч чалавек
Не кідае там вахты,
Пад Старобінам скрозь
Закладаюцца шахты.

Ладзяць, гоняць ствалы,
Палі ў дол забіваюць,
Б'юць да сэрца зямлі —
Соль зямлі здабываюць,—

піша Пятрусь Броўка пра будаўнікоў Салігорска.

Няўрымслівасць натуры, надзвычайная душэўная актыўнасць — адна з істотнейшых рыс героя нашай лірыкі. У лужанінскага лірычнага героя яна шчодра выявілася, напрыклад, у «Слове сучасніка»:

Я мацней за ўсё люблю
Зямлю.
А ў сусвет ляцець не то што
праўнуку,
Нават сыну не пераступлю.

Удача напаткала Максіма Танка ў вершы «Над Грэнландыяй», у якім душэўная актыўнасць лірычнага героя падкрэслена трапнай, ёмістай паэтычнай дэталлю, сапраўднай паэтычнай знаходкай.

... Самалёт пралятае над кручамі і фіёрдамі «звар'яцелай» Атлантыкі. Пасажырам надакучыла сачыць за гэтым сумным відовішчам. А тут яшчэ сцюардэса пачынае тлумачыць, што трэба рабіць у выпадку, калі «заглухнуць, замоўкнуць матары...» І раптам — пад самалётам Грэнландыя, «з якой яшчэ Кент пазнаёміў!» І ўслед за гэтай замалёўкай уражанняў ад паветранага рэйсу — лаканічнае:

Дык хоць мы жывем і не
двойчы,
Не страх мне і гэтай пустыні.
Глядзіце смялей, мае вочы,
Каб вы не пагаслі пустымі!

Гэты невялікі верш моцны логікай вобразаў, дакладнай перадачай адценняў настрою. Калі б здарылася тое, пра што папярэджвала на ўсякі выпадак сцюардэса, наўрад ці дапамаглі б яе парады... Тады — смерць. Але не павінны вочы пагаснуць пустымі!.. Думка гэтая нам уяўляецца па значэнню выходзячай за межы прыведзенага сюжэта. Яна блізкая да славутага: «Светить везде, до дней последних донца!..»

Гэтая актыўнасць і гэтая мужнасць тлумачыцца тым, як піша Пімен Панчанка ў вершы «Пакаленні», што савецкія людзі

Пазналі... цвёрдасць метала
І смак заіржаўленых вод.

Ніколі не беглі ад працы,
Умелі касіць і араць.
Пазналі, як цяжка ў юнацтве
На цёплай зямлі паміраць...

Карэнні высокіх духоўных якасцей сучасніка — у гераічных традыцыях барацьбы за свабоду і незалежнасць радзімы, у гераічных традыцыях Кастрычніка і Вялікай Айчыннай вайны.

І тут зноў нельга не прыгадаць Максіма Танка, яго верша «Бінты», у якім ідзе гаворка пра крыніцу гераізму савецкіх людзей.

Калі вялі мы баі над Нёмнам,
Крышылі рэйкі, быкі мастоў,
Дык больш за ўсё не хапала,
помню,
Нам не патронаў, але—бінтоў...

Надзвычай ёмістая дэталь, якою сказана вельмі многае: і што баі былі зацятыя, і што партызанам не магло не хапаць патронаў — яны забіралі іх як трафеі ў ворага, і што партызаны ў баі не шкадавалі сябе — бінтоў не хапала...

У перапынках між баямі «бінты давалі, сарваўшы з ранаў, жанчынам, каб перамылі іх». Гэтыя бінты «мылі маці ў слязах гарачых, а не ў звычайнай вадзе рачной». І таму

... у нас, у партызанаў,
Якім прыйшлося шмат
перажыць,
Нат' зажывалі такія раны,
Якіх і смерць не магла лячыць.

З сукупнасці лепшых узораў нашай лірыкі, якія, безумоўна, немагчыма пералічыць у артыкуле, паўстае жыццёвы, перакапальны вобраз савецкага чалавека — нашага сучасніка — з яго неспакоем, гарэннем, пошукамі, з яго любоўю і нянавісцю, з імкненнем усе сілы аддаць Радзіме, народу, партыі.

Лепшыя ўзоры беларускай савецкай лірыкі, моцныя якраз тым, што ў іх адчувальны подых сучаснага жыцця, сучасны лад пачуццяў і думак, што яны прадыктаваны перадавымі ідэямі нашага часу.

У той жа час нямала друкуецца вершаў, аўтары якіх (і моладзь, і сталыя майстры) нібы забываюць параду вялікага Горкага: «Сачыце за сабой, за сваім пяром; часам бывае, што яно піша механічна».

Пры механічным пісьме ў вершы — схема пачуцця замест жывога, вобразнага апавядання пра яго, выяўленне асобы лірычнага героя з індывідуальнымі рысамі характару падмяняецца версіфікацыйным умельствам.

Падмена жыватворнага, баявога, свежых, пераканальных слоў штампаванымі вобразамі, агульнымі фразамі, якія толькі вонкава, фармальна звязаны з сучасным зместам, прыводзіць да таго, што твор ператвараецца ў схему.

У многім цікавы, са сваім адметным голасам паэт, аўтар такіх своеасаблівых вершаў, як, скажам, «Маці правафлангавага», «Палачанка», «Салдацкі хлеб», «Равесніца» і многіх іншых, Сяргей Грахоўскі палічыў магчымым уключыць у зборнік «Чаканне» верш «Памяць»:

Ніхто нідзе не здолее заплюміць
Глыбокі след равеснікаў маіх.
Пра іх ніколі не сатрэцца
памяць,
І час ніколі не састарыць іх.

Даўно дажджы прыбілі горкі
попел,
Не ўсе сябры вярнуліся
з вайны.
А сёння ходзіць песня
па Еўропе,
З якой не разлучаліся яны.

Ніхто нідзе ніколі не парушыць
Спакойны сон равеснікаў маіх.
Я помню іх, і аж да скону
мушу
Не толькі жыць, а і тварыць
за іх.

Пакінуўшы ў баку нязграбныя радкі ў другой страфе пра песню (з кім яны не разлучаліся: з песняй ці Еўропай?) і тое, што сама думка пра тых, якія засталіся жыць пасля вайны і абавязаны цяпер «рабіць за дваіх», не новая ў паэзіі,—мусім падкрэсліць, што верш пазбаўлены індывідуальных інтанацый, грамадскі значная тэма ў ім заматавана, але не раскрыта. Усё, што ў вершы сказана, тут жа адразу і «перыказана» — углыб няма куды ісці. Глебы для асацыяцый чытачу твор не дае, бо ўсё тут занадта агульна.

Ніл Гілевіч змяшчае ў зборніку «Неспакой» верш «Да спаткання, Зямля!», змест якога зводзіцца да таго, што калі людзі паляцяць «у нязведаны рэйс міжпланетны», яны прыгадаюць не аднойчы зямныя «долы, горы... рэкі, моры... зімы, вёсны... дні і ночы, край бацькоўскі...», што Зямля для касманаўтаў будзе самаю яркаю зоркай. Думкі тут хапае на невялікую мініяцюру, а паэт разганяецца на некалькі вялікіх строф.

Аб тым, як помсціць твору паэзіі адсутнасць характару, індывідуальнасці лірычнага героя, сведчыць і верш «Гвінейцы» Пімена Панчанкі. Нягледзячы на тое, што ў ім ёсць і ўдалыя параўнанні, і жывая дэталь — «мінчанін з гвінейцам над чарцяжамі галовы схілілі дружна», увесь ён цалкам усё ж нагадвае зарыфмаваную інфармацыю. І гэта адчуваецца асабліва востра пасля таго, як мы чыталі надзвычай эмацыянальны «Глыток Афрыкі»:

Можа птушка прысніла,
Што пасохла раса,
Можа нечая маці
Ад тугі захлынулася
востраи?
А можа гэта блукаў па лясах
Голас Лумумбы
І клікаў да помсты...

Просталінейна вырашаным, пазбаўленым паэтычнай індывідуальнасці Максіма Танка ўяўляецца нам яго верш «Аўтастрады», у якім уражанні ад аўтастрад Амерыкі выклікаюць у паэта асацыяцыі пра дарогі гэтай краіны да будучыні; ён канчаецца наступнымі радкамі:

Дарогі! Якія б вы
Радасныя тут былі,
Калі б не пралеглі праз
джунглі,
Дзе ўсім правіць бізнес,
Калі б тыя рукі,
Што камень драбілі, змаглі
Хутчэй павярнуць вас
Да камунізма!

Думка пра неабходнасць для рабочага класа Амерыкі барацьбы, на наш погляд, значна лепш выказана ў аналагічным па тэме вершы «Рэкламы Брадвея». Да гэтых двух вершаў прымыкае тэматычна і бліскучы верш «Нацюрморт», які хочацца прывесці цалкам:

Шуміць рэстаран. Джаз шалее
на сцэне.
Шукаючы працы, змарыўся, як
чорт.
Прысеў ля стала, хоць ні цэнта
ў кішэні.
Спакусай вісіць на сцяне
нацюрморт:
Ружовыя яблыкі з райскага
саду,
Якімі ў грэх Ева Адама ўвяла,
І гронкі бурштынавыя
вінаграду —
Аж цёмна ў вачах ад іх ззяння
святла;

Рассыпаны вішні, як груда
рубінаў,
А кожная—ў некалькі тысяч
карат,
І побач з раскроенай свежа
цытрынай—
Расшчэплены выбухам соку
гранат,

І нож як сапраўдны—бліскучы,
шырокі...
Ды раптам пытаюць:—Скажыце,
сэр, што ж
Падаць загадаеце: фрукты
ці кока? —
— Нож...

Можна прывесці шмат радкоў Максіма Танка пра любоў да радзімы, пра тугу па ёй у ростані. Але вось новы яго верш — «Абрыдла ўсё ў вандроўцы дальняй...», які заканчваецца вялікай моцы радкамі:

А больш за ўсё я ўзненавідзеў
Стальныя звенні якароў,
Што прыкавалі нас на тыдзень
Да чужаземных берагоў.

З прыведзеных прыкладаў відаць, што якая б значная думка ні бралася, якая б значная тэма ні вырашалася, усё ў канчатковым выніку залежыць ад меры душэўнай актыўнасці паэта і ступені яго мастацкага майстэрства.

Рыторыка, дэкларатыўнасць, ілюстрацыйнасць выводзяць твор за межы мастацтва, бо пазбаўляюць яго тых асаблівасцей, дзякуючы якім мастацтва ўздзейнічае на чалавека.

Калі няма ў творы накалу пачуцця, кіпення думкі, дык што тады з таго, што радкі зарыфмаваны і заключаны ў адмысловы рытм?

Важна не толькі тое, **што** гаворыць паэт, але і тое, **як** ён гаворыць, ці прымушае чытача прасякнуцца тымі ж пачуццямі, якія штурхнулі яго, паэта, пісаць верш.

Чалавек сённяшняга дня, герой нашага часу патрабуе, каб пра яго душэўны свет лірыка гаварыла на ўзроўні яго сэрца. Як піша Максім Танк—

Каб у наш час
Міжпланетных палётаў
І вершу даць строгую
Форму ракеты
І вывесці беспамылкова
на трасу —
Да сэрца.

Ул. БОЙКА.

УРАЧЫСТАСЦІ Ў НАДНЯМОННІ

Адкрыццё мемарыяльных дошак на радзіме Якуба Коласа

У сонечны вераснёўскі дзень, 24 верасня, грамадскасць Стаўбцоўскага раёна разам з прадстаўнікамі Саюза пісьменнікаў Беларусі, Акадэміі навук БССР і іншых арганізацый і ўстаноў рэспублікі ўрачыста адзначылі адкрыццё мемарыяльных дошак на радзіме Якуба Коласа.

Вёска Акінчыцы. 12 гадзін дня. Тут урачыстасці адкрыў сакратар Стаўбцоўскага райкома партыі І. М. Плахатнюк. Пасля з цёплай і сардэчнай прамовай выступіў старшыня праўлення Саюза пісьменнікаў Беларусі Пятрусь Броўка.

— Адсюль,—сказаў ён,— пачалася вялікая дарога нашага дарагога, любімага настаўніка, вялікага паэта Якуба Коласа. Тут яго радзіма, тут маці спявала калыханку таму, хто даў роднай мове паэтычныя крылы. Шчаслівы гэты куток зямлі, які даў нам, беларусам, і ўсяму свету чалавека, чые творы неўміручыя.

Далей Пятрусь Броўка гаварыў аб тым, што кожны з беларускіх пісьменнікаў вучыўся на творах Якуба Коласа. У заключэнне сваёй прамовы ён прачытаў верш «Развітанне», прысвечаны светлай памяці вялікага песняра.

Ад імя мясцовай інтэлігенцыі на мітынгу выступіў загадчык раённага аддзела народнай асветы М. С. Багданкевіч. Ён гаварыў аб вялікай любві і павазе нашай моладзі, інтэлігенцыі да вялікага паэта.

Свае вершы, прысвечаныя Якубу Коласу, прачыталі Алесь Звонак, Станіслаў Шушкевіч і Яфім Садоўскі. Аляксей Слесарэнка прачытаў урыўкі з твораў Якуба Коласа.

Пасля ўрачыстай часткі ў Акінчыцах дзве групы пісьменнікаў, навуковых работнікаў, прадстаўнікоў мясцовай грамадскасці, інтэлігенцыі і іншых устаноў выехалі ў лесніцоўкі Ласток і Альбуць, а затым у Смольню.

Калісьці Якуб Колас пісаў, што Ласток — гэта глухое месца. Навокал лес і адна толькі сядзіба лесніка, што сюды мала хто заходзіў. Сёння тут людзей было многа, асабліва дзяцей, моладзі.

— І гэта апраўдана, бо той, чыю памяць мы сёння ўшаноўваем,— сказаў у сваёй прамове Максім Лужанін,— любіў моладзь. Тут пачыналася яго жыццё. Тут і тыя хваіны і дубы, якія нашапталі яму незабыўныя казкі жыцця.

У Ластку выступілі з прамовамі сакратар Стаўбцоўскага райкома камсамола М. Ул. Мірон, пляменнік паэта Ул. І. Міцкевіч. Вучні Мікалаеўшчынскай сярэдняй школы імя Якуба Коласа прачыталі вершы свайго вялікага земляка.

У Альбуці з прамовай выступіў пісьменнік Іван Шамякін.

Смольня. Тут асабліва многа людзей.

— Гэтыя мясціны,— гаворыць Пятро Глебка,— дарагія кожнаму чалавеку. Адсюль браў вялікі песняр вобразы для сваёй творчасці. Сюды мы ніколі не забудзем дарогі.

Янка Брыль напомніў, што тут улетку 1912 года адбылася першая сустрэча Якуба Коласа і Янкі Купалы.

Перад удзельнікамі ўрачыстасцей выступалі артысты Беларускай дзяржаўнай філармоніі, самадзейныя калектывы. Ва ўсіх памятных коласаўскіх мясцінах адбыліся масавыя гулянні.

Л. МІРАЧЫЦКІ.

ІДУЦЬ АПОШНІЯ РЭПЕТЫЦЫІ

Беларускі тэатр оперы і балета працуе над новым балетным спектаклем «Мара» (музыка Я. Глебава, лібрэта Я. Рамановіча). Ідуць апошнія падрыхтаванні перад прэм'ерай, якую творчы калектыў выпускае да XXII з'езда нашай партыі.

Апошнія рэпетыцыі! Колькі клапатаў і хваляванняў звязана з імі ў пастаноўшчыка, дырыжора, мастака і акцёраў. Хочацца ж, каб усё у спектаклі стала на сваё месца і набыло ясныя, закончаныя формы, каб усё было зразумела і даступна гледачам! Для гэтага патрэбны вялікія намаганні і зацікаўленасць усяго тэатральнага калектыву, пачынаючы ад пастановачнай брыгады і канчаючы рабочымі вытворчага камбіната, асвятляльнікамі і грымёрамі.

Сустрэўшыся днём у тэатры з пастаноўшчыкам новага спектакля галоўным балетмайстрам Аляксеем Леанідавічам Андрэевым, мы папрасілі яго пазнаёміць са зместам балетнага твора.

— Балет «Мара» напісан на сучасную тэму, — сказаў пастаноўшчык, — у ім расказваецца пра лёс простай беларускай дзяўчыны, танцоўшчыцы Марыі, якая ў раннім маленстве трапіла на чужыну і доўга пакутвала там. Зведаўшы ўсю «слодыч» капіталістычнага «раю», пазнаўшы разбэшчанасць і маразм буржуазнай культуры, дзяўчына з радасцю вяртаецца на Радзіму і сярод савецкіх людзей знаходзіць, нарэшце, асабістае шчасце і ўсеагульнае прызнанне сваёй артыстычнай творчасці. Мне якраз надышоў час праводзіць рэпетыцыю па першым акце балета, — заспяшаўся Андрэеў. — Пойдзем разам у глядзельную залу, там вы самі ўбачыце асноўны ход падзей.

У глядзельнай зале было паўзмрочна. Са сцэны далятала прыглушаная гаворка акцёраў, якія самастойна трэніраваліся, паўтаралі складаныя танцавальныя рухі. Аляксей Леанідавіч падышоў да невялікага століка, што стаяў у галоўным праходзе, і асвятліў кішэнным ліхтарыкам нейкія лісты паперы, спісаныя незразумелымі кружочкамі і схемамі. Пазней высветлілася, што гэта харэаграфічныя эскізы балета ў графічных малюнках і адлюстраваннях, якія намнога аблягчаюць работу пастаноўшчыка над новым спектаклем. На кожную рэпетыцыю А. Андрэеў і балетмайстар Н. Стукалкіна прыходзяць добра падрыхтаваныя, з распрацаваным планам заняткаў. Таму акцёры хутка засвойваюць харэаграфічныя нумары.

— Паўторым увесь першы акт,— гаворыць пастаноўшчык.

На сцэне пакуль што няма дэкарацый, але акцёры ведаюць, як сябе паводзіць і дзейнічаць, уяўляюць, як павінны разгортвацца падзеі ў балеце. Вось Марыя, вырашыўшы вярнуцца на Радзіму і атрымаўшы на гэта дазвол нашых улад, хоча трапіць на савецкі параход, які зрабіў стаянку ў адным паўднёва-амерыканскім порце. Паліцэйскі кардон на беразе перагароджвае шлях дзяўчыне. Тады ёй на дапамогу прыходзяць верныя сябры. Завязваецца няроўная бойка з паліцэйскімі. Выкарыстаўшы гэта, Марыя за некалькі хвілін да адплыцця савецкага парахода, нарэшце, ступае на яго борт.

Сам момант, калі паліцэйскія стараюцца адцясніць дзяўчыну далей ад берага, доўга не задавальняў Андрэева.

— Гэтая сцэна павінна праходзіць у імклівым тэмпе, з большай вастрынёй і дынамічнасцю,— тлумачыў пастаноўшчык акцёрам.

Калі недахопы гэтай сцэны былі выпраўлены, Аляксей Леанідавіч пераключыўся на паўтарэнне «Бульбы» і «Вальса». Зноў ён і Н. Стукалкіна звярталі ўвагу на кожную дэталь. У новым балеце занята многа навучэнцаў харэаграфічнага вучылішча, не гаворачы ўжо аб нядаўніх яго выпускніках. Таму, зразумела, балетмайстру даводзіцца цярпліва ўсё тлумачыць маладым, нявопытным выканаўцам, па некалькі разоў паўтараць з імі масавыя сцэны, каб дасягнуць ансамбля ў кардэбалеце.

— Прыходзьце ўвечары ў тэатр, — парэкамендаваў Аляксей Леанідавіч. — Будзем рэпеціраваць пад аркестр заключны трэці акт.

Трэці акт нас цікавіў больш за ўсё. Ад пастаноўшчыка мы даведаліся, што па яго прапановах і з яго дапамогаю кампазітар цалкам перарабіў фінал балета, зрабіўшы яго палітычна завостраным і актуальным для нашых дзён.

...Гучыць трывожная, драматычна насычаная музыка, якая пераходзіць потым у вар'яцкі ваяўнічы марш, пад які крочылі па Еўропе разбойніцкія фашысцкія орды. Вось яны зноў, гэтыя зласвесныя цені захопнікаў, маршыруюць пад барабанны бой і абяцаюць чалавецтву яшчэ больш страшэнную катастрофу. Але музыка ў аркестры гучыць усё больш прызыўна, рашучыя гераічныя акорды запаўняюць залу, яны ўладарна патрабуюць быць увесь час на варце, быць пільнымі. Ёсць на зямлі вялікая сіла, якая стрымлівае націск ворагаў. Гэта сіла — наш савецкі народ, прыхільнік міру і прагрэсу, заваявальнік касмічных далячынь. Такая ідэя праходзіць праз увесь фінал спектакля, вырашаны ва ўмоўнай алегарычнай форме. Дэкарацыі заключнай балетнай сцэны (паказ зямнога шара, які павольна круціцца ў прасторы, акружаны трасай палёту савецкага касмічнага карабля) і танцы касманаўтаў — усё гэта нібы гаворыць нам: збылася спрадвечная мара чалавецтва — космас стаў падуладным савецкім людзям...

З раніцы да вечара, з кароткімі перапынкамі, працягваюцца ў тэатры рэпетыцыі артыстаў. Але нараджэнне новага музычна-харэаграфічнага спектакля залежыць не толькі ад пастаноўшчыка і творчай трупы. [illegible] мастака [illegible] ніка і грымёра [illegible] людзей у [illegible] чае ў па[illegible]кага і скла[illegible]у, бываючы [illegible] балета, мы [illegible] з работай [illegible]

[illegible] мы трапілі [illegible] ў самы разгар спрэчкі Андрэева з дырэктарам камбіната М. Міхайлавым. Пастаноўшчык, трымаючы ў руках белую шапачку, якая прызначалася для танца касманаўтаў, даказваў, што яна павінна шчыльна прылягаць да вушэй акцёра.

— Але ж майстэрня выканала заказ строга па эскізу, — спрабаваў апраўдацца Міхайлаў.

— Не, ужо прабачце, — умяшаўся ў размову галоўны мастак Я. Чамадураў. — Мастацкі эскіз рэзка адрозніваецца ад вашай «прадукцыі». У ім вы напэўна не зусім разабраліся.

— Ведаеце, Мікалай Іосіфавіч, не будзем больш спрачацца, хто правы, хто вінаваты. Наблыталі — значыць, трэба выправіць, — паспяшаўся закончыць непрыемную размову Андрэеў і тут жа звярнуўся да Чамадурава. — Яўгеній Рыгоравіч, пойдзем яшчэ паглядзім, што робіцца ў закройным цэху, каб і з касцюмамі яшчэ якой бяды не здарылася.

У закройным цэху пастаноўшчык і мастак сустрэлі адразу абедзвюх выканаўцаў партыі Марыі — А. Карзянкову і І. Савельеву, якія прыйшлі на першую прымерку. Маладая закройшчыца І. Дземчанка прымярала на Савельеву плацце для другога акта.

— Гэтае плацце для мяне ды і для Ірыны вельмі доўгае, — звярнулася да Чамадурава А. Карзянкова. — Трэба яго крыху падкараціць.

— А што, танец пастаўлен на пальцах? — спытаў мастак.

— У тым і справа. Нам у такім плацці цяжка будзе танцаваць...

— Добра, дзяўчаты, не трэба загадзя хвалявацца — усё будзе добра, — супакоіў Андрэеў.

Расчыніліся ўваходныя дзверы і на парозе паказаліся дзве маладыя балерыны Т. Арлова і В. Ракоўская.

— А ў вас што? — спытаў іх Чамадураў.

— Мы прыйшлі на прымерку касцюмаў для танца «Самба».

— Калі ласка, праходзьце, — сказала закройшчыца Серафіма Іванаўна.

...Усюды ў тэатры кіпіць напружаная праца, усе рыхтуюцца да выпуску новай прэм'еры.

Ідуць апошнія рэпетыцыі...

Г. ЗАГАРОДНІ.

Амаль кожны дзень сустракаюцца, каб абмеркаваць новыя сцэны спектакля, кампазітар Я. Глебаў, пастаноўшчык, галоўны балетмайстар А. Андрэеў, балетмайстар Н. Стукалкіна, дырыжор Л. Любімаў і мастак Я. Чамадураў, якіх вы бачыце на здымку.

Танец касманаўтаў павінен быць імклівы, дынамічны, узнёслы... Яшчэ і яшчэ рэпеціруюць яго салісты А. Карзянкова і М. Красоўскі.

Многа клопату ў маладой закройшчыцы І. Дземчанка (першая справа). Зграбнасць і прыгажосць касцюмаў для артыстаў балета—справа яе рук.

Фота С. Чырэшкіна.

КНІГАЛЮБЫ

Ёсць на Віцебшчыне Астровенская сельская бібліятэка. Рабочыя саўгаса «Астроўна» Бешанковіцкага раёна ахвотна наведваюць яе. Бібліятэкай загадвае шчыры кнігалюб Кацярына Паўлаўна Ягорава. Вось ужо дваццаць год яна працуе нястомным прапагандыстам кнігі і дамаглася ў гэтай справе добрых поспехаў.

Бібліятэка мае звыш 600 чытачоў. Рабочыя саўгаса і інтэлігенцыя прачыталі сёлета больш дзесяці тысяч кніг! Такім лічбам пазайздросцяць многія бібліятэкі нашай вобласці. Сакрэт поспеху ў тым, што Кацярына Паўлаўна добра ведае сваіх чытачоў, умела рэкамендуе літаратуру. І яшчэ адна рыса выгадна вылучае яе. Кацярына Паўлаўна не заседжваецца ў бібліятэцы. Яна ідзе з кнігамі да механізатараў, падоўгу гутарыць з жывёлаводамі. Бібліятэкарку з кнігамі ўбачыш у полі, на ферме, у доме калгасніка, на таку.

Бібліятэкі Віцебскай вобласці, ідучы насустрач XXII з'езду КПСС, пачалі шчыльней звязваць сваю дзейнасць з жыццём. Яны дапамагаюць працоўным набываць прафесіянальныя веды, прапагандаваць вопыт перадавікоў прамысловасці і сельскай гаспадаркі, знаёмяць іх з важнейшымі рашэннямі партыі і ўрада.

Усё гэта дало плённыя вынікі. 20 верасня бібліятэкі нашай вобласці датэрмінова выканалі свае абавязацельствы: цяпер на вёсцы кожная калгасная і рабочая сям'я чытае бібліятэчную кнігу. Піянерамі спаборніцтва насустрач з'езду партыі з'яўляюцца бібліятэкары Шаркаўшчынскага, Талачынскага, Сенненскага, Дубровенскага і Віцебскага раёнаў.

Работнікі культуры гэтых раёнаў, выкарыстоўваючы сілы грамадскага актыву, дапамогу камсамольскіх арганізацый і моладзі, разнастайныя формы прапаганды кнігі, значна палепшылі работу бібліятэк, прыцягнулі ў лік чытачоў многа рабочых і калгаснікаў, членаў брыгад камуністычнай працы.

Бібліятэкары Шаркаўшчынскага раёна арганізавалі 48 перасовак, пяць пунктаў выдачы кніг. Добра працавалі 53 кніганошы. Пры Каўшалёўскім сельскім клубе працуе дзесяць кніганошаў, пры Дулінскай сельскай бібліятэцы — адзінаццаць. Гэта пераважна вучні старэйшых класаў, камсамольцы.

Каб у кожнай сям'і чыталі кнігу, сельскія бібліятэкары Шаркаўшчынскага раёна правялі нямала цікавых масавых мерапрыемстваў. У Навасёлкаўскім сельскім клубе адбыўся тэматычны вечар «Дастойна сустрэнем XXII з'езд КПСС», у Барсукоўскай сельскай бібліятэцы—канферэнцыя чытачоў на тэму «Будаўнік камунізма—чалавек высокай маралі». Змястоўны вечар «Самае дарагое—чалавек» правёў Більдзюцкі сельскі Дом культуры.

Пасля кожнага тэматычнага вечара ці канферэнцыі ў бібліятэку прыходзяць новыя чытачы. Клубы і сельскія бібліятэкі Шаркаўшчынскага раёна правялі сёлета звыш 25 канферэнцый чытачоў на тэмы: «За высокі ўраджай кукурузы», «За вялікае малако», «За танны цэнтнер свініны», «Птушкагадоўля — важная крыніца вытворчасці мяса».

На прадпрыемствах раённага цэнтра арганізаваны бібліятэкі-перасоўкі, праводзяцца бібліяграфічныя агляды новай літаратуры.

Добра наладжаная масавая работа, актыўны ўдзел у ёй шырокай грамадскасці — усё гэта дапамагло работнікам культуры Шаркаўшчынскага раёна першымі ў вобласці давесці кнігу да кожнай сям'і як у раённым цэнтры, так і на вёсцы.

Нямала працы і ўмення праявіла загадчыца Сялюцкай бібліятэкі Віцебскага раёна Алена Барысава. У кожным доме рабочага саўгаса «Сялюты» ёсць чытач. Бібліятэка стала сапраўдным асяродкам культуры, цэнтрам прапаганды новага, перадавога. Тут абсталяван куток «Перадавы вопыт у сельскай гаспадарцы», ёсць маляўнічыя плакаты «Што чытаць даярцы», «Што чытаць механізатару».

Бібліятэка мае добры актыў, з дапамогаю якога створана пяць перасовак, працуе пункт выдачы кніг. Перасоўка, якой загадвае Валянціна Пукава, мае 52 чытачы. Вялікую дапамогу бібліятэцы аказваюць заатэхнік тав. Сіўкоў і ветэрынарны ўрач тав. Капусцінскі.

Бібліятэчныя работнікі вобласці падтрымліваюць цесную сувязь з камсамольскімі арганізацыямі. Многія камсамольцы калгасаў актыўна прапагандуюць кнігу. У вобласці створана і актыўна працуе каля дзвюх тысяч перасовак, 267 пунктаў выдачы кніг, 602 кніганошы, 43 хатнія бібліятэкі.

Вопыт паказаў, што найбольш дзейснай формай прапаганды кнігі з'яўляюцца канферэнцыі чытачоў, літаратурныя вечары. Доўга ўспаміналі калгаснікі канферэнцыю, праведзеную Парэчанскай бібліятэкай Талачынскага раёна, на тэму «Шляхі зніжэння сабекошту прадукцыі». На канферэнцыі выступіла аграном тав. Навумава, якая гаварыла аб шляхах зніжэння сабекошту сельскагаспадарчай прадукцыі. Бухгалтар калгаса «XVIII партз'езд» тав. Шаркевіч паказаў, што дало б арцелі зніжэнне сабекошту толькі на адзін працэнт. Усе гэтыя пытанні надзвычай зацікавілі калгаснікаў. Назаўтра яны прыйшлі ў бібліятэку і ўзялі чытаць 38 экземпляраў сельскагаспадарчай літаратуры.

Цяпер 132 сельскія бібліятэкі цалкам раскрылі перад чытачамі свае фонды — працуюць з адкрытым доступам да кніжных паліц, а 210 выкарыстоўваюць гэты прагрэсіўны метад часткова.

Гэтыя першыя поспехі не даюць падставы супакойвацца, тым больш, што некаторыя бібліятэкі Чашніцкага, Езярышчынскага, Пастаўскага раёнаў адгароджваюцца ад чытачоў бар'ерам, не маюць добрай сувязі з калгаснай вытворчасцю, з партыйнымі і камсамольскімі арганізацыямі, з інтэлігенцыяй.

Ёсць яшчэ нямала бібліятэчных работнікаў, якія самі мала чытаюць і таму не могуць разумна парэкамендаваць чытачу кнігу.

У нас слаба яшчэ працуюць калгасныя бібліятэкі, павольна развіваецца іх сетка. Бяда ўся ў тым, што культфонды калгасаў не выкарыстоўваюцца на набыццё кніг, ды і мясцовыя партыйныя, савецкія і камсамольскія арганізацыі ўсё яшчэ абыякава ставяцца да работы гэтых асяродкаў культуры.

У праекце Праграмы КПСС указваецца, што трэба забяспечыць «стварэнне ўсіх неабходных ідэалагічных і культурных умоў для перамогі камунізма. Ад культурнага росту насельніцтва ў велізарнай ступені залежыць уздым прадукцыйных сіл, прагрэс тэхнікі і арганізацыя вытворчасці, павышэнне грамадскай актыўнасці працоўных...» Таму работу бібліятэк варта ацэньваць не толькі па колькасных паказчыках. Трэба прымаць пад увагу, які ўплыў, якую дапамогу яны аказваюць калгасу, прадпрыемству, як укараняецца перадавы вопыт, як задавальняюцца культурныя патрабаванні насельніцтва.

У вобласці ёсць нямала перадавых бібліятэк, якія спаборнічаюць за званне «Бібліятэкі выдатнай працы», за тое, каб кнігу чытаў кожны пісьменны грамадзянін.

Мы лічым, што бібліятэкары не павінны абмяжоўваць сваю дзейнасць толькі выдачай кніг, яны абавязаны ўзмацніць арганізатарскую работу сярод насельніцтва. І правільна зрабіла абласная бібліятэка імя Леніна, калі галоўную ўвагу аддае цяпер дапамозе раённым, клубным і сельскім бібліятэкам. За апошні час у раёны паслана больш 30 метадычных дапаможнікаў.

Цяпер і раённыя бібліятэкі перабудоўваюць сваю работу. Іх курс—стаць метадычнымі цэнтрамі бібліятэчнай справы ў сваім раёне.

Важна, каб бібліятэкары павышалі свае веды, штодзённа шукалі новыя формы прапаганды кнігі, часцей праводзілі цікавыя масавыя мерапрыемствы сярод чытачоў.

Абавязак бібліятэчных работнікаў — актыўна прапагандаваць кнігу, дапамагаць савецкім людзям павышаць культурны ўзровень.

Г. ЧАЙКОЎСКІ,
начальнік Віцебскага абласнога ўпраўлення культуры.

Пры Мінскім Палацы культуры прафсаюзаў працуе кінастудыя «Зорачка». Студыйцы цяпер заканчваюць кароткаметражныя фільмы аб Міжнароднай спартыўнай сустрэчы па гімнастыцы БССР — КНР, фільм «Піянерская двухгодка».

На здымку — актыўная ўдзельніца студыі вучаніца 62 школы Тамара В'юнова, якая зняла рад кадраў для гэтых фільмаў.

Фота С. ЧЫРЭШКІНА.

3 глыбокай старажытнасці...

Сёлета спаўняецца 2 500 год з часу нараджэння старажытнагрэчаскага філосафа-матэрыяліста, аднаго з заснавальнікаў дыялектыкі — Геракліта Эфескага. Па рашэнню Сусветнага Савета Міру гэтую дату ўшаноўвае ўсё перадавое чалавецтва.

Геракліт Эфескі жыў у канцы VI — пачатку V стагоддзяў да нашай эры. Па свайму паходжанню ён належыць да радавой арыстакратыі. Яго жыццё і дзейнасць адносяцца да таго бурнага перыяду грэчаскай гісторыі, калі адбывалася вострая барацьба дэмасу супраць радавой арыстакратыі, калі рушыліся старыя арыстакратычныя парадкі і ўстанаўліваліся новыя, дэмакратычныя ўстановы, новыя формы кіравання.

Твор Геракліта, які называўся «Аб прыродзе», да нас не дайшоў. З яго захавалася толькі каля 130 фрагментаў, якія з глыбіні стагоддзяў дайшлі да нас праз творы больш позніх філосафаў. Некаторыя глыбокія ідэі грэчаскага мысліцеля маюць сваю каштоўнасць і сёння.

Асноўнае філасофскае пытанне аб адносінах мыслення да быцця Геракліт вырашае як матэрыяліст.

Ул. І. Ленін указвае, што Геракліт з'явіўся адным з заснавальнікаў дыялектыкі. Згодна вучэння Геракліта, свет не створаны богам, ён заўсёды існаваў і будзе існаваць. Адзінства ўсіх з'яў свету тлумачыцца тым, што ў аснове іх ляжыць адзіны «пачатак», матэрыяльны працэс — агонь. Усё ў свеце, космасе заканамерна развіваецца дзякуючы загаранню і згасанню агню. Ён гаворыць: «Свет, адзіны з усяго, не створан нікім з багоў і нікім з людзей, а быў, ёсць і будзе вечна жывым агнём, які заканамерна ўспалымняецца і заканамерна гасне...» Гэтае выказванне грэчаскага філосафа Ул. І. Ленін ацаніў, як вельмі добрае выкладанне пачаткаў дыялектычнага матэрыялізму.

Свет, згодна вучэння Геракліта, які існуе рэальна па-за чалавечай свядомасцю, знаходзіцца ў вечным працэсе руху і змен, узнікнення і знікнення. Гэтую дыялектычную думку эфескі мудрэц выказаў у простым і лёгка запамінальным прыкладзе. Ён гаворыць, што ў рэчцы кожны раз «цякуць усё новыя і новыя воды» і таму ў адну і тую ж раку нельга ўвайсці двойчы. І як у рацэ цякуць усё новыя воды, так і ў прыродзе ўзнікаюць усё новыя з'явы, таму што ўсё цячэ, усё мяняецца.

У аснове ўсеагульнага кругавароту прыродных з'яў, на думку Геракліта, ляжаць змены «першапачатку» — агню. Агонь — гэта матэрыя, першааснова ўсіх змен, ён звязвае ўсё ў свеце.

Усеагульную змену прыродных з'яў Геракліт разумеў як пераход рэчаў у сваю ўласную процілегласць. Свет, вучыў ён, складаецца з процілегласцей, якія вядуць паміж сабою барацьбу і «...усё адбываецца праз барацьбу...» Прычым процілегласці пераходзяць адна ў другую: халоднае становіцца цёплым, цёплае — халодным, сухое — вільготным, вільготнае — сухім і г. д. Яны «жывуць» смерцю адзін аднаго, «паміраюць» жыццём адзін аднаго. Жыццё аднаго ёсць смерць другога, нараджэнне новага ёсць пагібель старога, і наадварот. Ва ўзаемасувязі і барацьбе процілегласцей Геракліт бачыў крыніцу руху, развіцця і змен.

Дыялектыка Геракліта была гістарычна абмежаванай і наіўнай. Усеагульны рух ён разумеў як замкнёны кругаварот прыроды і быў далёкі ад ідэі бясконцага развіцця. Па сваіх палітычных перакананнях Геракліт быў выказнікам інтарэсаў рабаўладальнікаў і праціўнікам дэмакратыі.

Нягледзячы на гэта, Геракліт Эфескі быў адным з выдатных прадстаўнікоў слаўнай плеяды элінскіх мысліцеляў, якія аказалі вялікі ўплыў на развіццё еўрапейскай і сусветнай культуры. Імя філосафа, які аб'явіў палымнеючае святло крыніцай жыцця і розуму, было і заўсёды будзе ў памяці перадавога чалавецтва.

І. ЯКУБЁНАК.

Падзеі, факты, навіны

ТЭАТРАЛЬНЫЯ ПРЭМ'ЕРЫ

Беларускі драматычны тэатр імя Якуба Коласа (Віцебск) паказаў працоўным абласнога цэнтра прэм'еру—драму «Справа яе жыцця» А. Гутковіча і Ф. Казоўскай.

Новы спектакль расказвае пра высокія маральныя якасці савецкага чалавека.

Пастаноўку ажыццявіў рэжысёр тэатра Ю. Собалеў. Мастак — Я. Нікалаеў. Музыку да спектакля напісаў кампазітар Л. Абеліёвіч.

Прэм'ера прысвячаецца XXII з'езду КПСС.

У Рускім драматычным тэатры БССР імя М. Горкага адбылася прэм'ера «Правады белых начэй» па п'есе В. Пановай. Спектакль пастаўлен маладым рэжысёрам Р. Віктаравым у мастацкім афармленні А. Грыгар'янца.

У галоўных ролях выступілі: Э. Аўчыннікава, Ю. Сідараў, А. Бялоў, А. Карсакоўскі, І. Камароў, Г. Значкоўская і іншыя.

АРТЫСТЫ-ЧЫГУНАЧНІКІ

Пастаноўку новай гераічнай драмы «Вера Харужая» ажыццявіў драматычны калектыў Гомельскага Палаца культуры чыгуначнікаў імя Леніна. П'еса, якая расказвае пра гераічны подзвіг беларускай патрыёткі, напісана калектыўна самадзейнымі артыстамі пад кіраўніцтвам В. Палесіка.

Драматычны калектыў гомельскіх чыгуначнікаў за 38 год існавання на сцэне палаца, у рабочых і калгасных клубах паставіў дзесяткі спектакляў па п'есах рускіх, беларускіх і зарубежных драматургаў.

Творчыя поспехі аднаго са старэйшых у рэспубліцы драматычных калектываў адзначаны прысваеннем яму звання Народнага тэатра, а сямі яго лепшым удзельнікам—артыстаў Народнага тэатра.

* * *

Драматычнаму калектыву Брэсцкага чыгуначнага клуба прысвоена званне Народнага тэатра. Пачаўшы з аднаактовых п'ес, самадзейныя артысты працуюць цяпер над творамі рускай і зарубежнай класікі.

XXII з'езду КПСС калектыў прысвячае сваю новую работу—пастаноўку п'есы беларускага драматурга А. Макаёнка «Лявоніха на арбіце».

Творчыя поспехі калектыву адзначаны многімі дыпломамі і ганаровымі граматамі абласнога Савета прафсаюзаў, абласнога ўпраўлення культуры і Дарпрафсожа Беларускай чыгункі.

АНСАМБЛЬ ПРЫЕХАЎ З ГРОДНА

У Мінск прыбыў Гродзенскі самадзейны ансамбль песні і танца. З гэтым маладым калектывам мінчане знаёмяцца ўпершыню.

Першы канцэрт самадзейнага ансамбля быў дадзен у Мінскай студыі тэлебачання. Яго глядзелі ля сваіх тэлевізараў тысячы жыхароў горада. Выконваліся беларускія народныя песні і танцы, творы, якія праслаўляюць родны прынёманскі край.

Восемдзесят спевакоў, танцораў і музыкантаў з Гродна выступілі ў клубе імя Дзяржынскага і ў акруговым Доме афіцэраў.

БРЭСЦКІ ТЭЛЕЦЭНТР

Дзяржаўная камісія прыняла ад будаўнікоў і мантажнікаў Брэсцкі тэлецэнтр. Ён забяспечвае ўстойлівы прыём праграм у радыусе 30 кіламетраў.

Тэлецэнтр перадаў ужо сваю першую праграму — тэлевізійныя навіны, выступленне дэлегата XXII з'езда КПСС машыніста А. Г. Варшыцкага, кінафільм «Дом, у якім я жыву».

ЭКЗАМЕН НА СТАЛАСЦЬ

Як паведамлялася ўжо, Міністэрства культуры СССР, праўленне Саюза кампазітараў СССР і ЦК ВЛКСМ праводзяць Усесаюзны агляд творчасці маладых кампазітараў. Агляд працягнецца да 1 красавіка 1962 года.

У аглядзе прыме ўдзел і кампазітарская моладзь Беларусі. У рэспубліцы ёсць група таленавітых маладых кампазітараў, якія актыўна працуюць. Так, звяртае на сябе ўвагу Ул. Чараднічэнка. Ён востра адчувае сучаснасць. Ужо ў першым сваім буйным творы — сімфоніі кампазітар выявіў імкненне да шырокага меладызму, да аркестравай вынаходлівасці. Да агляду ён прыходзіць з яшчэ адным буйным творам — першым у беларускай музыцы Канцэртам для баяна з сімфанічным аркестрам.

Кампазітар Р. Бутвілоўскі таксама з'яўляецца аўтарам сімфоніі, якую ён прысвяціў гераічнай беларускай моладзі. У яго творчасці ёсць пошукі новых сродкаў музычнай выразнасці, імкненне пазбегнуць лёгкіх шляхоў поспеху ў слухачоў.

Пэўныя творчыя здабыткі мае Я. Глебаў. Ён напісаў сімфонію, балады. На аглядзе кампазітар будзе прадстаўлены балетам «Мара».

Д. Смольскі належыць да ліку самых маладых кампазітараў рэспублікі. За апошні час ён стварыў дзве вакальныя балады, канцэрт для цымбалаў у суправаджэнні народнага аркестра, заканчвае сімфонію і працуе над операй. Гэта не творчая раскіданасць, а пошукі, імкненне спрабаваць свае сілы ў розных жанрах. І скажам шчыра: многае яму ўдаецца. Ва ўсіх сваіх творах Д. Смольскі смела шукае гарманічную яркасць мовы, напружанасць, драматургічную вастрыню вобразаў.

І. Лучонак, таксама малодшы прадстаўнік кампазітарскай моладзі, вызначыў сябе ў вакальных жанрах, у цыкле рамансаў з філасофскім абагульненнем сучаснасці і ў харавой музыцы (творы аб Леніне і па паэме «Курган» Янкі Купалы). У гэтых, як і ў іншых творах адчуваецца таленавітасць аўтара, яго вернасць вытокам народнай песнятворчасці.

Актыўна працуе ў жанрах сімфанічнай музыкі і песеннай творчасці І. Ронькін. Ён — аўтар драматычнай сімфанічнай уверцюры і сімфанічнай паэмы. Яго цікава напісаныя Канцэрт для дуэта цымбал з беларускім народным аркестрам і Рапсодыя для такога ж складу сведчаць аб тым, што ў маладога кампазітара ёсць усе падставы іменна гэтыя творы паказаць на аглядзе. І. Ронькін піша таксама песні. Яны ў яго сапраўды масавыя і па інтанацыях, і па форме падачы.

Прымуць удзел у аглядзе лепшыя самадзейныя аўтары і студэнты кампазітарскага аддзялення Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі, сярод якіх у першую чаргу хочацца назваць аўтара ўдалых масавых песень Б. Магаліфа (клас А. Багатырова) і С. Картэса, які стварыў некалькі цікавых інструментальных п'ес.

Падрыхтоўка да агляду выяўляе і некаторыя хібы ў выхаванні творчай моладзі. У рэспубліцы яшчэ дрэнна прапагандуюцца творы маладых кампазітараў. Філармонія, радыё, тэлебачанне рэдка ўключаюць іх музыку ў свае праграмы, перыядычны друк рэдка піша пра іх. Творы маладых кампазітараў часам у першым выкананні правальваліся толькі таму, што філармонія належным чынам іх не рыхтавала.

І Саюз кампазітараў БССР не можа пахваліцца сапраўднай дапамогай маладым. Рэдка абмяркоўваюцца з удзелам рабочай, вясковай, студэнцкай аўдыторый творы маладых аўтараў, рэдка наладжваюцца іх справаздачы перад грамадскасцю. Маладыя кампазітары і студэнты музычных навучальных устаноў не прыцягваюцца да грамадскай работы, каб яны больш дапамагалі мастацкай самадзейнасці. Вопытныя дзеячы музычнага мастацтва слаба змагаюцца супраць пранікнення ў творчую практыку маладых кампазітараў заганных музычных густаў.

Недаравальна, што з усіх выпускнікоў кампазітарскага аддзялення кансерваторыі толькі адзін І. Лучонак жыве і працуе ў абласным цэнтры.

Недахопы ў выхаванні з'явіліся прычынай таго, што некаторыя маладыя кампазітары ўхіляюцца ад напісання масавых песень, прасякнутых духам рэвалюцыйнай рамантыкі, гераізму, мала пішуць твораў эстраднай і танцавальнай музыкі. А каму, як не маладым кампазітарам, быць застрэльшчыкамі ў гэтай справе.

З кампазітарскай моладдзю трэба шмат яшчэ працаваць. Неабходна па-сапраўднаму клапаціцца пра прыток маладых сіл у Саюз кампазітараў.

Сапраўды, на ўсю рэспубліку ёсць толькі пяць маладых кампазітараў з вышэйшай музычнай адукацыяй, некалькі чалавек вучыцца ў кансерваторыі — і гэта ўсё. Наогул няма прытоку студэнтаў на кампазітарскае аддзяленне кансерваторыі, бо музычныя вучылішчы рэспублікі не рыхтуюць для яго новыя кадры.

Даўно ўжо наспеў час адкрыць ва ўсіх музычных вучылішчах рэспублікі кампазітарскія аддзяленні. Ці ёсць магчымасць гэта зрабіць? Мы лічым, што ёсць. Ужо ў гэтым навучальным годзе такія аддзяленні можна адкрыць у Гомельскім і Брэсцкім вучылішчах, дзе працуюць кампазітары І. Лучонак і М. Русін. У першую чаргу трэба высветліць, хто з навучэнцаў гэтых устаноў мае адпаведныя здольнасці, і неадкладна пачаць з імі працаваць. У наступным годзе на работу ў іншыя вучылішчы рэспублікі — у Віцебск, Магілёў і Гродна — неабходна накіраваць выпускнікоў кампазітарскага аддзялення кансерваторыі і таксама адкрыць адпаведныя класы кампазіцыі. А ў Мінску, дзе жывуць і працуюць амаль усе беларускія кампазітары, ёсць магчымасць стварыць узорнае кампазітарскае аддзяленне ў музычным вучылішчы імя Глінкі. Імя вялікага кампазітара абавязвае да гэтага.

Значна больш увагі варта звярнуць на выхаванне пачуцця грамадскага абавязку ў маладых. Чаму Р. Бутвілоўскі, Ул. Чараднічэнка, І. Ронькін дапамагаюць мастацкай самадзейнасці, удзельнічаюць у творчых сустрэчах з грамадскасцю, а іншыя прадстаўнікі творчай моладзі не звязаны цесна з жыццём народа? Ніводзін малады кампазітар не можа заставацца па-за грамадскай працай у калектывах мастацкай самадзейнасці, універсітэтах культуры, школах, курсах, семінарах і г. д.

Разам з тым, трэба накіроўваць маладых кампазітараў на новабудоўлі, у калгасы, дапамагчы ім жыць у гушчы працоўных мас, пісаць творы, у якіх бы раскрываўся багаты духоўны свет савецкіх людзей, іх натхнёная праца ў імя камунізма.

Саюз кампазітараў БССР мусіць больш клапатліва садзейнічаць удумлівай працы маладых кампазітараў, іх пошукам новых сродкаў мастацкай выразнасці, уласнага стылю, блізкай сабе тэматыкі.

Усесаюзны агляд актывізуе маладых кампазітараў, дапаможа ім хутчэй знайсці сваё месца ў творчасці.

І. НІСНЕВІЧ,
адказны сакратар Саюза кампазітараў БССР.

НА СУД ГРАМАДСКАСЦІ

Неўзабаве ў Маскве адкрыецца Усесаюзная выстаўка выяўленчага мастацтва. З выключным хваляваннем рыхтаваліся да яе беларускія майстры.

Мастакі былі частымі гасцямі на Нафтабудзе і Салігорскім калійным камбінаце. Нярэдка іх можна было сустрэць з эцюднікамі ў асяроддзі рабочых, інжынераў буйных прадпрыемстваў і на калгасным полі, на ўлонні маляўнічай прыроды. У багатых крыніцах народнага жыцця, побыту савецкіх людзей яны шукалі новыя тэмы, цікавыя сюжэты.

Многія з гэтых назіранняў знайшлі свой адбітак у палотнах жывапісу, лістах станковай графікі, скульптурных кампазіцыях, партрэтах, пейзажах, нацюрмортах...

«Сучасная тэма ў мастацтве Савецкай Беларусі». Пад такой назвай адкрылася ў Дзяржаўным мастацкім музеі БССР рэспубліканская выстаўка, прысвечаная XXII з'езду Камуністычнай партыі Савецкага Саюза і XXV з'езду КПБ.

Больш ста пяцідзесяці твораў экспанавана на выстаўцы. Сярод іх ёсць палотны, якія атрымалі прызнанні на ранейшых паказах.

Аматары жывапісу ўжо выказалі сваё ўхваленне карціне І. Ахрэмчыка на тэму гераічнай абароны Брэсцкай крэпасці ў першыя дні Вялікай Айчыннай вайны і твору К. Касмачова, прысвечанаму Уладзіміру Ільічу Леніну.

Многім давялося пазнаёміцца з кампазіцыямі М. Данцыга «Гудзе зямля салігорская», М. Савіцкага «Абавязацельствы», з партрэтамі, якія створаны П. Крохалевым, А. Малішэўскім, нацюрмортам В. Жолтак «Лясныя званочкі» і іншымі творамі. Яны запомніліся навізной і маштабнасцю задумы, свежасцю «почырку».

З новых твораў, якія ўпершыню экспануюцца, прыцягвае ўвагу буйная жывапісная кампазіцыя Я. Зайцава «Дарагі госць», на якой мы бачым М. С. Хрушчова на калгасным полі сярод беларускіх калгаснікаў. Творчая думка аўтара карціны аддадзена вырашэнню важнейшай тэмы адзінства партыі і яе выдатных кіраўнікоў з народам.

В. Цвірка даўно карыстаецца шырокай папулярнасцю натхнёнага паэта роднай прыроды. Яго трыпціх «На зямлі беларускай» пацвярджае добрую рэпутацыю аўтара. На палатне — не толькі запамінальныя пейзажы, але і жыццярадасная моладзь, савецкія людзі, якія надаюць цудоўнаму характару беларускай зямлі новыя рысы асаблівую ўрачыстасць і рамантычную прыўзнятасць.

З вялікіх палотнаў варта адзначыць таксама наступныя: «Маладзёжная брыгада на полі» А. Шыбнёва, «Шахтабудаўнікі Беларусі» Н. Воранава, «Наша будучая вёска» І. Давідовіча, «Размініраванне» М. Беляніцкага і іншыя.

Графік А. Паслядовіч экспануе на выстаўцы свае новыя лісты — «Беларуска», «Веснавыя кветкі» (пастэль), «Палессе» (гуаш). У іх багата лірыкі, адчуваецца тонкі густ мастака, замілаванне роднай прыродай і любоў да працавітага чалавека.

Пейзажы Галіны Азгур — спадарожнікі ўсіх выставак, якія наладжваліся за апошнія гады. І вось мы знаёмімся з яе карцінамі «Вечарэе», «Канец сакавіка». Надзеі прыхільнікаў творчасці Г. Азгур зноў спраўдзіліся. Ад карцін беларускай прыроды, якія належаць Г. Азгур, павявае шчырым настроем. Адчуваецца тонкі густ мастака, выдатная школа рускага класічнага і сучаснага пейзажу.

Скульптура пададзена на выстаўцы ў вельмі сціплай прапорцыі. Некаторыя значныя творы гэтага жанра (новыя кампазіцыі і партрэты, якія належаць З. Азгуру, А. Бембелю, М. Роберману, С. Селіханаву і іншым), накіраваны на Усесаюзную выстаўку непасрэдна з майстэрань. Асобныя іх цікавыя творы, якія ёсць у экспазіцыі, не даюць поўнага ўяўлення аб тым, што стварылі ў апошні час беларускія майстры разца.

Аднак нельга не адзначыць удалую спробу маладых скульптараў А. Анікейчыка і Г. Мурамцава раскрыць у вобразе Ільіча мужныя, валявыя рысы, вастрыню і акрыленасць творчай думкі.

Заслугоўваюць таксама сур'ёзнай увагі работа С. Селіханава (мармур) — партрэт кітайскага селяніна і шэраг іншых твораў скульптуры, якія экспанаваны на выстаўцы.

На адкрыцці рэспубліканскай выстаўкі міністр культуры БССР Р. Я. Кісялёў і старшыня праўлення Саюза мастакоў П. П. Нікіфараў заклікалі мастакоў не спыняцца на тым, што імі ўжо дасягнута ў вырашэнні тэмы сучаснасці, смялей шукаць новае, яшчэ больш значнае ў нашым жыцці.

Лепшыя работы беларускіх жывапісцаў, скульптараў і графікаў гэтымі днямі накіроўваюцца, а часткова ўжо накіраваны ў Маскву. На Усесаюзнай выстаўцы іх будуць аглядаць дэлегаты гістарычнага XXII з'езда КПСС, масквічы і госці сталіцы нашай Радзімы.

Пажадаем беларускім удзельнікам усесаюзнага паказу з поспехам вытрымаць гэты экзамен.

М. МІХАЙЛАЎ.

Іх норавы, іх мараль

ФАКТЫ З ЗАРУБЕЖНЫХ ГАЗЕТ

ХРЫСТОС У ВУЗЕНЬКІХ ШТОНІКАХ

Выгляд барадатага Хрыста ў доўгім адзенні, які чытае нудныя псалмы, нікога не прыцягвае ў нашы дні, заявіў англійскі пастар Эрнест Марвін. Свяшчэннае пісанне трэба мадэрнізаваць. У інсцэніроўках асобных месц свяшчэннага пісання, выкананых Эрнестам Марвінам для англійскага тэлебачання, Хрыстос выступае ў вузенькіх штоніках па апошняй модзе. У час тайнай вячэры ён падымае бакал з віном, а хор падлеткаў спявае: «Выпі тут, выпі тут, на тым свеце не дадуць!» Пакуты Хрыста разыгрываюцца пад гукі папулярных танцавальных мелодый. На думку Марвіна, мадэрнізацыя свяшчэннага пісання дапаможа прыцягнуць у царкву моладзь.

«Фольксштымэ».

СТАЯЧЫ МАРАФОН

Пяць канкурэнтаў аспрэчвалі ганаровае званне чэмпіёна стаячага марафону на спаборніцтвах, арганізаваных тэлевізійнай кампаніяй Радэзіі. Пераможца, які здолеў прастаяць на нагах 53 гадзіны, атрымаў першы прыз — 120 фунтаў стэрлінгаў.

«Юманітэ».

ПАД КРЫКІ: «ХАЙЛЬ ГІТЛЕР!»

Група ку-клукс-кланаўцаў у амерыканскім горадзе Анісан (штат Алабама) акружыла аўтобус з неграмі і падпаліла яго пад крыкі: «Хайль Гітлер!» Потым ку-клукс-кланаўцы, стаўшы ля дзвярэй, не выпускалі пасажыраў з аўтобуса, так што неграм давялося выскакваць праз вокны. Некалькі абпаленых і збітых пасажыраў дастаўлена ў бальніцу. Паліцыі не ўдалося знайсці злачынцаў.

«Дэйлі уоркер».

ТОЛЬКІ З КАТАЛІКАМІ

Кіраўніцтва каталіцкай царквы Вестфаліі (Заходняя Германія) дало ўказанне каталіцкім юнакам і дзяўчатам неадкладна парваць усялякія адносіны з моладдзю іншага веравызнання. Удзел у маладзёжных спартыўных і іншых арганізацыях дазваляецца толькі ў тым выпадку, калі ўсе члены гэтай арганізацыі—католікі.

«Морген».

ЧЭМПІЁН ШКАДУЕ

Былы неаднаразовы чэмпіён свету па боксу Айк Вільямс заявіў прадстаўнікам прэсы, што ў свой час яму прапаноўвалі хабар—180 тысяч долараў—за тое, каб ён даў перамагчы сябе. Вільямс тады адмовіўся і застаўся чэмпіёнам. Цяпер ён горка шкадуе аб гэтым. У сучасны момант ён хворы і не можа больш выступаць на рынгу, а выпадковых заробкаў не хапае нават на тое, каб пракарміць жонку і двое дзяцей.

«Фольксштымэ».

«ЗЛАЧЫНСТВА» НАСТАЎНІКА

Настаўнік Віктар Нідэрмайер з горада Іаганесбург (Паўднёва-Афрыканскі Саюз) звольнены з работы і высланы разам з сям'ёй за межы краіны. Падставай для гэтага паслужыў той факт, што настаўнік дазваляў сваім дзецям гуляць разам з негрыцянскімі дзецьмі, а аднойчы нават пакінуў сваіх дзяцей на некалькі дзён у негрыцянскай вёсцы, дзе жыла яго нянька-негрыцянка.

«Морген».

БАЛЕРЫНА З... МЕТАЛАЛОМУ

Арганізатары мастацкай выстаўкі ў Каракасе аказаліся ахвярай ашуканства аднаго з жыхароў гэтага горада, Франса Мельхіёні. Мельхіёні, якому быў прысуджаны першы прыз за скульптуру «Балерына», заявіў карэспандэнтам, што ён не мае ніякага дачынення да мастацтва і толькі дзеля жарту занёс на выстаўку кавалак жалеза, знойдзены на звалцы металалому.

«Морген».

СВЯТЫ НАПІТАК

«Бутэлька амерыканскага пепсі-кола для кожнага веруючага—гэта такая ж неабходная рэч, як ранішняя малітва. Богу ўгодна, каб усе ў свеце пілі амерыканскае пепсі-кола. Убачыўшы фургон, які развозіць бутэлькі з пепсі-кола, веруючы павінен думаць, што на яго сыходзіць сам пан бог наш Ісус Хрыстос».

Тэкст рэкламнай аб'явы са «Шпігель» (ФРГ).

ЗЛОДЗЕЙ ІГРАЕ САМ СЯБЕ

Каб усе сцэны ў новым англійскім фільме «Падарожжа за мора» выглядалі, як у жыцці, пастаноўшчык Ірвін Ален запрасіў на ролю злодзея вядомага міжнароднага злодзея Джыявані, які цяпер «адыйшоў ад спраў». Джыявані вядомы тым, што ён спецыялізаваўся на абкраданні дзяржаўных дзеячоў і розных вядомых асоб. У свой час яму ўдалося абакрасці прэзідэнта Рузвельта, прынца Уэльскага і іншых.

«Фольксштымэ».

Галоўны рэдактар Нічыпар ПАШКЕВІЧ.
Рэдакцыйная калегія: Заір АЗГУР, Аляксандр БУТАКОЎ, Кастусь ГУБАРЭВІЧ, Васіль ІВАШЫН, Аркадзь МАРЦІНОВІЧ (адказны сакратар), Пятро ПРЫХОДЗЬКА, Раман САБАЛЕНКА (намеснік галоўнага рэдактара), Мікола ТКАЧОЎ, Янка ШАРАХОЎСКІ, Іван ШАЦІЛА, Рыгор ШЫРМА.

Міністэрства культуры БССР з глыбокім жалем паведамляе аб заўчаснай смерці кіраўніка народнай харавой капэлы калгаса «Сцяг Саветаў», заслужанага дзеяча культуры БССР РАДАЛІЦКАГА Панцеляймона Аляксандравіча і выказвае спачуванне сям'і нябожчыка.

«Літаратура і мастацтва» — орган Міністэрства культуры і праўлення Саюза пісьменнікаў БССР, Мінск.
АДРАС РЭДАКЦЫІ: г. Мінск, вул. Захарава, 19. Тэлефоны: прыёмнай рэдакцыі—3-24-61, намесніка галоўнага рэдактара — 3-25-25, адказнага сакратара—3-25-25, аддзела літаратуры—3-22-04, аддзела мастацтва—3-24-62, аддзела культуры—3-20-54, выдавецтва—3-19-52, бухгалтэрыі—3-11-03.
«Літаратура і мастацтва» выходзіць два разы на тыдзень: у аўторак і пятніцу.
Друкарня імя Сталіна
АТ 00381